

ORIGINEA TRACICA A UNOR CUVINTE SI EXPRESII IN VORBIREA ROMÂNILOR

Note istorice si analize pe texte clasice

Paul M Cristea, 2 Oct. 2023/ Revizie: 12 Dec 2023 / 29 Feb 2024/ Junie 24/ Oct. 2024/ Mrtie 2025

CUPRINS

1. Abstract -----	Pag. 2
2. tată, tați: substantiv-----	Pag. 3
3. Marea Mamă, MA, Cybele, Gaia, Gerghița cu origini in Asia Mica-Troas, Muntele Ida. -----	Pag. 4
4. Statueta getică/ tracă Cybele, Comuna Năieni, România si monede imperiale din Dacia, Moezia Inferior reprezintă zeita Cybele. -----	Pag. 6
5. apă, ape: substantiv -----	Pag. 8
6. bărbat: substantiv, sinonim: sot; bărbată, curajoasă, adj. feminin; <Vir> în limba etruscă si latină, <vier> în limbajul arhaic al satelor românești. -----	Pag. 8
7. a se ismeni, verb: expresie: "nu te ismeni" sinonime <a se răsfăța, a se prosti>. -----	Pag. 11
8. tolomac, adj: însemnând om nedescurcăreț, fricos, fără acțiune. -----	Pag. 11
9. _argea, argele, arhaic: substantiv. Sinonim, "razboi de tesut" -----	Pag. 13
10. Cultul obscur al "argeilor" din Roma antică ar putea fi explicat astfel -----	Pag. 13
11. smintit, <"iesit din minți, nebun">, adj: Apollo Smintitul -----	Pag. 15
12. hamster, substantiv: (rozator, soarece), cea mai cunoscută specie hamsterul sirian auriu.Templul Apollo Sminthius din anticul Hamaxitos -----	Pag. 1
13. Posibil migrația în Persia, Pakistan si India a cultului Apollo Sminthius din anticul Hamaxitos! -----	Pag. 16
14. Abdera, Abaera, abderite, aberite, ...aberații. -----	Pag. 21
15. schepsis, substantiv: expresii "E cu schepsis", "Are un schepsis" -----	Pag. 23
16. coios, coaie, coleus (latin): adj./substantiv, organe genitale. Coix barbata, plantă ---	Pag. 24
17. Sulă, substantiv comun, poreclă romană. (scula de găurit, organ masculin) -----	Pag. 26
18. picior, picioare, substantiv. Ter-psicioare, Musa dansului -----	Pag. 27
19. antagonist, care se opune, adj. -----	Pag. 29
20. meandre, substantiv. Expresie populară "Nu stau după meandrele tale" -----	Pag. 29
21. a hărăzi, hărăzit: verb/ adj., a stabili un destin divin. Sinonim: predestinat -----	Pag. 30
22. Epigramistul Marțial (38 – 102 dCr.) arată locul unde Prometeu ar fi fost înălțuit, în Munții Geției, adică Carpații -----	Pag. 31
23. preferate, adj./ perpheres -----	Pag. 33
24. talaz, taluz, substantive: talazul (valul) mării, taluz(val) de pământ -----	Pag. 34
25. soartă, sorti, soarte: substantive -----	Pag. 35
26. a face, făcut, verb: fecit, în latina clasică. Epigraf pe agrafa (fibula) din Prenestre ----	Pag. 36
27. cioban, substantiv: sinonime baci, oier, păstor din latină -----	Pag. 38

Motto: "Cu ce am idolatriza noi românii Istoria? Descindem dintr-unul din neamurile cele mai numeroase din lume si praful s-a ales de el; nici măcar limba nu i se mai cunoaste." - Mircea Eliade

"Poporul care si-a uitat trecutul nu mai are viitor" - Sir Winston Churchill

Abstract

"Unele lucruri nu există, dacă nu le cauți", spunea un filozof antic. In limba noastră circulă cuvinte vechi, ca niste artefacte arheologice, nestemate, pierdute in timp pe drumul prăfuit al istoriei antice, drum uitat, neglijat, si chiar contorsionat de unii, din anumite interese, sub masca unor noi descoperiri. Cuvinte folosite în special in zona rurală si pentru care unele dictionare ni le prezintă ca având origine din vorbirea triburilor migratoare. Folosirea în vorbirea curentă a multor cuvinte arhaice, cu origini în legende si povestiri alegorice, anterioare năvălirilor barbare din Sec IV dCr, ar fi o confirmare a vechimii românilor, si a limbii lor.

*Getii / Dacii au avut contacte cu civilizatia Elenă încă din Sec VII BC prin coloniile comerciale înfiintate de Miletus la Pontul Euxin, iar mai târziu Legiunile Romane, care au ocupat o parte din Dacia timp de cca. 170 ani, au avut o influență determinantă asupra lor. Poate acestea au fost momentele astrale ale 'Daciei Sacre' să apară în istorie, pentru că așa cum spunea istoricul Eugen Lozovan - **destinul civilizatiilor atîrnă de 'întîlniri' - mai mult sau mai puțin violente.***

*O remarcă de la începutul primului mileniu al erei noastre, aparținînd istoricului Dion Chrisostomos (AD 112) care, referindu-se la coloniile grecesti de la Pontul Euxin, spunea: **"Dacii aveau mare interes pentru HOMER si aproape toti stiau versuri din Iliada. Ei sunt foarte corecti, si toate tranzactiile sunt verbale, neînțelegerile fiind rezolvate de acord cu legile locale"**.*

*Devine evidentă constatarea epică a lui Lucian Blaga care scria, în <Sufletul Satului>, cum **"vesnicia s-a născut la sat. Aici orice gând e mai încet si inima-ti zvâcneste mai rar"**.* Timpul curgînd încet, schimbările fiind lente, s-au putut transfera si păstra din generatie in generatie-legende, vorbe, obiceiuri;

*...sau constatarea lui Vasile Pirvan [Getica,131]- **"Despre strămosii noștrii geti, plugari si ciobani s-a putut spune că în Secolul VI BC nu aveau o cultură calitativ inferioară, ci doar formal deosebită de a grecilor; tot ce-i deosebea era că ei, getii, erau săteni nu orășeni, ca grecii"***

tată, tati: substantiv

Cuvânt folosit **numai de români** cu înțelesul din dicționar. Apare în Limba Latină veche (**Lingua Prisca**) și se mai folosește astăzi în unele zone din Italia: *“Limba priscă a fost aceea pe care au folosit-o locuitorii cei vechi ai Italiei, în timpul lui Ianus.”* [Pausanias, Sec 2 AD. – Istoria Greciei]. Fetele lui **Caesar** și **Pompei** se adresau cu acest cuvânt tatălui lor, ca un diminutiv de la **Padre**. [Caesar, by Colleen Mc Cullough, published by Avon, 2003]. Cuvântul ‘tata’ apare și pe un epigrafi din **Prenestru (mai târziu numit Palestrina)** plasat pe mormântul unui copil de *“**Primitiva Mat(er) si Arius Tata**”*. [Torquati, Orig. de lingua. ital. 304].

În anul 1885, pe o piatră de mormânt datată din Sec. 6 BC descoperită în satul **Kamina din Lemnos** era un epitaf identificat ca fiind un script **etrusc**. Această stelă confirmă o afirmație antică făcută de Herodot, spunând *cum Attica și Atena au fost inițial locuite de pelasgo-etrusci* [Histories 6.137] și cum, *“după ce au fost alungați de aici, s-au retras în Lemnos, de unde mulți veniseră.”* Această înscripție arhaică, încă nedescifrată total, conține cuvântul **tata**. Cei mai vechi locuitori ai insulei **Lemnos**, se spune, ar fi fost un **trib de traci** numiți de Helleni, Sintians (Pirați).

Numele de **Lemnos**, spunea **Hecateus din Milet** (550-476 BC), vine de la numele **Cybele** care era venerată de Traci și de unde cultul s-a extins în Asia Mică.

Despre **Cybele (Sibele)**, Diodorus Siculus, sec 1 BC spunea:

“Armonia coardelor, oricum, a fost redescoperită când Muzele au adăugat mai târziu coarda din mijloc, pe care Linus o lovea cu degetul mare, și Orfeu și Thamiris¹ au adăugat coarda josă și cea de lângă ea; și când Apollo, spun ei, a lăsat lira și fluierul ca un dar oferit lui Dionise în pesteră și când acesta s-a îndrăgostit de Kybele (Cybele) și a însoțit-o în peregrinările ei așa de departe, până pe pământul Hiperboreilor.” [Biblioteca 3.59.6].

(1) **Tamiris** (Greek: Θάμιρις), fiul lui Philammon și nimfa Argiope, a fost un cântăreț Trac, care era așa de mândru de abilitățile sale, încât credea că poate cânta mai frumos ca Muzele. El a mers în competiție cu ele și a pierdut. Ca pedeapsă, ele l-au orbit și nu a mai putut cânta la liră. Această poveste este spusă de Homer. [Iliada 2. 594–600]

Ovidiu în *Metamorfozele* [14:130-153] spune cum **SIBYL** din **CUMAE**, Italia, era iubită de **APOLLO**. El a ademenit-o oferindu-i să-i prelungească tinerețea cu atâția ani câte fire de praf sunt în palma lui, în schimbul îmbrățișărilor ei. **Ea a refuzat, dar el și-a ținut cuvântul și i-a luat tinerețea perpetuă și a fost astfel condamnată să fie pentru eternitate să fie o femeie bătrână. (matroană).**

Cerrini Giovanni Domenico 1681, Roma, colecție privată. În pictură Sibele o femeie tină este arătată cum stă în fața lui Apollo ținând praf în cupa palmei. [Wikipedia].

Hypsipyle si **Myrina** erau numele principalelor orase din insula **Lemnos** cu nume de **Amazoane** si care, totdeauna aveau legătură cu cultul **Cybele**ei. Legende Hellene spun cum femeile din **Lemnos** au ucis toți bărbații traci din insulă, din cauza infidelității si dintre toate femeile , **Hypsipyle** a reusit să-si salveze tatăl, **Thoas**, rege peste lemnieni. [Apollonius Rodius, *Argonautica*, Book 1]. După un Epitom din “Bibliothèque”, traditional atribuit lui Apollodorus [Epitome I:9], când Dionysus a găsit-o pe **Ariadne** abandonată de **Tezeus** în insula **Naxos**, el a dus-o în **Lemnos** si acolo l-a nascut pe **Thoas**. Insula a fost populată mai târziu după venirea argonautilor condusi de **Jason** si astfel își puteau justifica Hellenii hegemonia asupra insulei. **Hecataeus** din **Milet**, in “Genealogiai”, era sceptic în privința istoriilor povestite, spunând:

“Scriu ce cred că este adevărat; în privința povestilor Hellenilor, de multe ori mi se par că sunt ridice”.

Marea Mamă, MA, Cybele, Gaia, Gerghița cu origini in Asia Mica-Troas, Muntele Ida.

Cybele (**Kybele**, Κυβηλη) era **Marea Mamă Frigiană** a zeilor, zeița fertilitatii, a sălbaticunilor munților, numită si “**Mama Muntilor**”. Cultul ei orgiastic (?) domina centrul si nord-vestul **Anatoliei** si se spune că ar fi fost introdusă în **Hellada**² prin insula **Samothrace** si prin orasul **Theba** din **Boeția** ca zeiță a pământului **Gaia**, or **Gaea**.

”Fără nici-un act dulce de dragoste Ea (Gaia) a produs marea largă, Pontos, cu valurile furioase si după asta cu Uranus i-a făcut lui adâncul, involburatul Okeanos (curentul)râul Ocean; si Koios, Krios, Hyperion, Iapetos, si Theia de asemenea, si Rhea, si Themis si Menonsyne si Phoibe cu coroana de aur, si iubitoarea Thetis”
[Teogonia, 130, Hesiod tradus de Richmond Lattimore 1986]

Cybele or **Gaia/Gaea** a fost asociată cu un numar de zeități Hellene ca Mionian **Rhea**, mama zeilor (**Meter Theon**), si de multe ori cu **Demeter** în cultul din **Samothrace** si **Eleusis**, cu **Aphrodita** pe muntele **Ida** si **Artemis**, în **Efesos**. Grecii antici o vedeau pe Cybele în legătură cu Dionysus si mereu era asociată cu instrumente musicale, tobe, fluiere. [Strabon, x, p 471], [Homeric Hymns 13, 31]; [Apollodorus iii, 5.1]; [Euripide Helen, 1304]; [Nonnus, Dionysicaia 9.136].

(2) Tranzitia de la era domniei **Bátrine Mame Europene** a pământului la era Helenisticului **Apollo** a implicat ceva timp si importante schimbari ideologice- religioase si arhitecturale. M. Eliade credea firm că legăturile cu cultura neolitică au continuat în perioada istorică. Ex. Mama Pământului Gea a precedat cultului Athenei din Delphi, si conform religiei Helenistice, Semale mama lui Dionise a fost probabil zeita Tracică a pământului. [Eliade 1978: A History of Religious Ideas, 271. Trans. by W. R. Trask. Chicago: University of Chicago Press.].

Cultul a emigrat la Roma unde, in jurul anului 205 BC, exista un **Oracol Sibilian**, **Cybele** fiind numită **Magna Mater**. Împărății Romani nu plecau la război fără să consulte mai întâi cărțile sibiline, achizionate, se spune, de ultimul rege al Romei, **Tarquinius Superbus**. Nu este întâmplător că zeița apare pe multe monede romane imperiale, emise in Asia Mică si Moezia Inferior în Marcianopolis, Tomis (Constanta), Kallatis (Mangalia)! In sculpturile clasice, zeița era reprezentată cu o coroană de turnuri, călare pe un leu, câteodată alături de fiul **Atys** identificat de unii antici cu **Sabazios** or **Dionysus**, sau flancată de **Lei**.

O statuie a **Cybelei (Agdistis)**, având cosul abundenței pe cap (Calathos), flancată de doi copii, a fost descoperită în locul arheologic **Hattusa**, într-un strat **”post hittit”**, din **Sec. 5 BC**, din era Frigiană. [Wikipedia]

 Cybele călare pe un leu, ceramică roșie, fragment dintr-un vas Athenian, Muzeul de Arte, Boston. [Wikipedia]	 Statuie Agdistis(Cybele), având cosul abundenței pe cap (Calathos), flancată de doi copii, descoperită în locul arheologic Hattusa, într-un strat ”post hittit”, din Sec 5 BC, din era Frigiană. [Wikipedia]	 Statuie din Ostia, cca 200-300 dCr, Cybele flancată de lei, cu patera în mâna stângă, Muzeul din Napoli. [Wikipedia]
 Monedă de bronz, datată 147-175, Frigia, Ancyra. Pe avers bustul împărătesii Faustina II. Pe rev. statuia cult Artemis din Ephesus, putrând kalathos, stând între cerbi,	 Cybele stând pe tron și flancată de doi copii, cu patera în dreapta, într-un mic templu (naiskos), Athena sec. 4 BC. Muzeul Antic Agora, Athena. [Wikipedia]	 Ariarathes III (c. 230-220 îCr) Bronze, batută în Tyana, Comana (Capadochia). Pe avers: Cap cu căciulă frigiană. Revers: ΒΑΣΙΛΕΩΣ – ΑΠΙΑΡΑΘΟΥ, T-Y (în partea de sus), Cybele în biga trasă de doi sfinci! (lei?). Foarte rar.

Hattusa a fost orasul principal al **imperiului Hittit** în Anatolia de Vest, zonă cunoscută mai târziu ca Frigia/Lydia. Imperiul **Hittit**, se crede, ar fi ajuns la apogeu pe la 1500 BC. Limba, cu o scriere inițial cuneiformă, mai târziu hieroglifică a **Hittiților** era o limbă **Indo-Europeană** (IE).

Dar locul de naștere al limbilor IE nu este Anatolia, ceea ce înseamnă că vorbitorii de limbă IE, se crede, au intrat în jurul anului 2000 BC în Anatolia, din alte zone. Dar, de unde au venit?

”In privinta locului există acum o părere general acceptată cum, evidenta lingvistică indică locul de naștere (Homeland) al Indo-Europeanilor undeva în zona care se întinde din Valea Dunării de Jos, dealungul tărmlui Nordic al Mării Negre, spre părțile de nord ale Caucazului...” [“The Hittites”, Ancient Peoples and Places, by J. G. Macquene, West view Press Publisher, Bolder, Colorado, 1975, USA]. Autorul, cercetător al istoriei antice a Anatoliei, a fost născut în Glasgow, educat la St. Andrews University și Magdalen College, Oxford, Anglia.

Homer nu menționează zeița **Cybele, Sibile** și, primul grec cunoscut să vorbească de ea a fost **Heraclitus**, născut în Efesos (cca. 540- cca. 480 BC), care într-un fragment de text ajuns astăzi spune de 1000 de ani de existență a Cybele, confirmând astfel originea ei Tracică, cu o vechime de cca. 3500 ani și poate o legătură cu zeita IE- **Simālia**, regina munților înzăpeziti, menționată în scrierile sanscrite. Această legătură este sugerată și de M. Eliade. [Historia Ideilor Religioase, 1978]

“Cybele cu voce fanatică spune lucruri la care nu putem râde, simple și neînfrumusetate, vocea ei ajungând după 1000 de ani, prin grația lui Dumnezeu (Zeus)” · [Heraclitus, Fragmente, 12].

Statueta getică/ tracă Cybele, Comuna Năieni, România și monede imperiale din Dacia, Moezia Inferior reprezentând zeita Cybele.

Informațiile despre viața lui Heraclitus vin de la Diogenes Laërtius (Secolul 3 AD). Afirmația lui Heraclitus este pusă sub semnul întrebării de unii istorici moderni dar, vechimea indicată de el pentru Cybele corespunde aproximativ cu vechimea de cca.3000 de ani a statuetei Cybele din bronz, descoperită la **Năieni, Județul Buzău, România**. [The National Museum of Antiquities, Bucharest]. Această descoperire din Năieni, datată din epoca fierului timpuriu, este probabil una din cea mai veche atestare arheologică a zeiței identificate, incontestabil, prin prezența leului și a fiilor ei.

Marea Mamă (Cybele) este călare pe un leu și era flancată de doi fii, din care s-a păstrat astăzi numai unul - fiu Calaus, or poate Caloian din legendele Românești. Statueta getică/tracică de bronz este înaltă de 15 cm și lungă de 12cm. Această reprezentare a zeiței este asemănătoare, în diferite variante, în basorelieful, statuete, metope, monezi din toată lumea Greco/ Romană.

Comuna Năieni este așezată la poalele dealului Istrița, lângă **Pietroasa** și face parte din **Cultura antică Sărata Monteorul**. Statuia este considerată astăzi în România, posibil gresit, de origine scitică, reprezentând o zeitățe iraniană numită **Anaithis**!?

Xenofon spunea cum Gherghis, în apropierea Troiei, a fost un loc de mare importanță unde exista un templu al lui Apollo Gherghitus și, acolo s-ar fi născut Cybele³, pe muntele Ida. Gherghis or Gherghita este menționat și de Herodot ca fiind ce a rămas din anticul **Teucris**, un oraș de lângă **Troia, Dardania**, cu o istorie magnifică [Herodot, vi, 43].

Gherghița este un nume de femeie foarte comun în satele românești, în special în sud, și unde se folosește și astăzi expresia “dacă nu ești cuminte, te pedepsește Mama Gaia!”, adresată copiilor. Această sintagmă pare a fi în spiritul descrierii zeiței de către Heraclitus! De altfel, **Sybile Herophile** a fost cea care l-a pedepsit și pe **Hercules** să facă cele douăsprezece munci, stabilite de dușmanul lui, **Euristheus**, după ce Hercules și-a ucis copiii și soția.

(3) Zeita Cybel, Sibile era denumită și “mama munților” [‘Etymological Dictionary’ of Greek, Brill 2009, pag 79]. Numele este asemănător cu Sanscritul Simālia, regina munților înzăpeziti [‘The Cambridge History of India’, pag 76]. Sybil și Simālia par să fi fost zeități asemănătoare cu origine IE, și astfel vechimea Sibile de cca. 3500 de ani, cum spune Heraclitus, apare plauzibilă. Similia este un nume comun la români.

 Monedă din Troas, GERGIS, secole 4-3 îCr. Pe avers: <u>capul Sybelei Herophile</u>. Pe rev: <u>Un sphinx</u>. Atestare: SNG Copenhagen 338; SNG von Aulock 1515.	 Hemibol, cca. 525-475 îCr din Asia Mica, posibil KYZIKOS (înființat de Pelasgi), Mysia. Avers: <u>Atys purtînd caschetă frigiană/dacică</u> SMYRNA, Ionia - AE19 - Cybele - rare, 4.22 g 19 mm, Turreted head of Cybele right, / Rev. ΣΜΥΡ-ΝΑΙΩΝ, Demeter? cu cornucopia si patera. SNG Corp 1263, BMC 16255	 Statueta Getică-Marea Mamă, Gaia (Cybele) călare pe un leu, alături fiul ei, cu o vechime de cca. 3000 ani descoperită pe teritoriul comunei Năieni. De observant cascheta! [Museul National de Antichități, București].
 Monedă datată 193-217 dCr. cu bustul lui Domna pe avers, bătută în Moesia Inferior, Kallatis. Rev: Cybele călare pe un leu. Atestare: AMNG I 1 313.	 Monedă de bronz, Moesia Inferior, Marcianopolis, bătută în 210-211 îCr. Bust of Septimius Severus pe avers. Pe rev: Magna Mater (Cybele) așezată pe tron, lei sezând la picioarele ei, în stînga si dreapta.	 Monedă e din Frigia, Kotation, cu bustul împăratului Valerian I pe avers, iar pe rev: Cybele în biga de lei. Atestare: SNG Cop. 336 type. Datată: 253-260 dCr.

În comuna Pietroasa, Județul Buzău, în 1837, pe același deal, Istrița, a fost descoperit un alt tezaur dacic de mare importanță numit "Closca cu pui de aur", datat în secolul AD 4 având inițial 22 de piese în greutate de cca. 19 kg aur, din care multe s-au pierdut.

Tezaurul Dacic "Closca cu pui de aur" a fost descoperit în 1837, la Pietroasa, județul Buzău, undeva pe Valea Urgoaia, România.

Alexandru Odobescu a ajuns la concluzia că atelierul în care a fost confecționat tezaurul a aparținut spațiului culturii antichității clasice greco-romane. Alte interpretări au făcut legătura cu cultele care aveau în centru pe "Zeita Mamă, Cybele și ilustrarea unor mistere Orfeice Dionisiene".

Nicolae Densusianu, pare, să fi avut dreptate spunând simpu: *”Tezaurul de la Pietroasa nu este nici gotic, nici bizantin, nici după formă, nici după genul de ornamentare al obiectelor, nici după mitologia ce le reprezintă,..... avem aici resturile unui tezaur religios, compus din diferite obiecte pretioase, ce au fost consacrate în timpuri îndepărtate unui templu ilustru, al Mamei Mari, ai lui Apollo – Hyperboreul în țările de la Dunărea de Jos”*

Istoria tezaurului se poate citi aici: <https://www.mnir.ro/tezaurul-de-la-pietroasa/>

apă, ape: substantiv

Cuvânt existent astăzi numai în limba română. Este menționat și în dicționarul **Etrusc**, exact ca în limba română, **“apa, ape”**. **Cicero** (106 – 43 BC), referindu-se la Oracolul **pelasgic** din **Dodona**, Epirus, menționează cum plăcuțele înscrisurate (**sors/ soarte**) ale oracolului erau păstrate în vase cu **“ape”**, cuvânt folosit din limba **Etruscă** și probabil existent în Latina Veche (**Lingua Prisca**). [*Cicero, “In Divinizație” 1.34*]. Cicero a fost născut în **Arpinum** și era mândru de originile sale **etrusce!** **Este asasinat în Formia, în vechime numit Mola di Gaeta!?**, Latium, în apropiere de villa lui. **Gaeta⁴ a primit numele de la locul de înhumare al Gaetei, nursa lui Aeneas!**

(4) *Gaeta, Geta este un nume comun de femeie sclavă în literatura Hellenă antică, provenind din Thracia sau Frigia și nume comun de femeie astăzi în România.*

Carlo Labruzzi, “Ponte antico fuori di Mola dove passa la Via Appia, Gaeta nella distanza cca. 1789 - 1793. Creion și acuarelă. Desenul prea frumos să nu-l punem aici! [Wikipedia]

În pictura: **Formia**, fostă **“Mola di Gaeta”**, Latium, **Monumentul lui Cicero** din golful **“di Gaeta”** între râul Garigliano și peninsula **Gaeta**, nord-vestul orasului **Napoli**. (**Wikipedia**). **În dreapta în pictură Formia**, fostă **“Mola di Gaeta”**, Latium, **Monumentul lui Cicero** din golful **“di Gaeta”** între râul Garigliano și peninsula **Gaeta**, nord-vestul orasului **Napoli**. [Wikipedia]

bărbat: substantiv, sinonim: sot; bărbată, curajoasă, adj. feminin; Vir, în limba etruscă și latină; vier, în limbajul arhaic al satelor românești.

Bărbat, cuvânt arhaic, substantiv comun, dar și nume propriu **existent astăzi numai în vocabularul românilor**, cu înțelesul din dicționar. Există și expresia **“fii bărbată”**, cu adresare la o femeie, însemnând

“fii curajoasă”. Această expresie ne sugerează faptul ca un bărbat este un “om curajos”, si nu numai “un om cu barbă”, asa cum îi este explicată etimologia în dicționare.

Dictionarele spun că vine din limba latină si păstrat în limbile romanice: italiană- ‘barbato’, provansală – ‘barbat’, spaniolă – ‘barbado’, toate cu sensul etimologic de “om cu barbă”. **Este greu de înțeles cum cuvântul barbă ar fi apărut înaintea bărbatului!** În Roma antică avea înțelesul de “om curajos”, indicând astfel o origine arhaică, posibil din limba “Prisca” folosită înainte de întemeierea Romei. **Un alt cuvânt arhaic si anume- “vir” există în limba etruscă si în latină, cu înțelesul de bărbat din dicționarul român, cu origini Indo-Europene, Vira. Interesant, cuvântul “vir” apare astăzi numai în limba arhaică a satelor din Dacia sub forma de - “vier, vieri”, însemnând ‘porc necastrat’ sau ‘mistret mascul’.**

Cuvintul “Bărbat” este cunoscut ca nume propriu în Roma antică încă din sec 5 BC, folosit în principal ca un “cognomen”, dat unor personalități publice cu calități si realizări deosebite, fiind în principal “oameni curajoși”, prin acțiunile lor: **Titus Quinctius Capitolinus Barbatus** (cca.513 BC– moare după 423 BC) a fost un general roman, ales consul de sase ori si care se remarcă în luptele seculare cu vecinii Romei.

Titus Quinctius a fost membru al gens **Qunctia**, una din cele mai vechi familii patriciene din Roma si se crede că ar fi fost fratele cunoscutului general **Lucius Qunctius Cincinnatus*** (cca. 519- 430 cca. iCr.), de trei ori consul si dictator (Titus Livius). În timpul celor sase termene consulare, **Titus Quinctius** luptă împotriva **Aequilor** si **Volscianilor** care făceau dese incursiuni si devastau **Latiumul**.

 VETURIUSGRACCHI F. SEMPRONIANUS, Denar de AR, ROME, 137 BC. Bustul Zeului Martie cu cascheta.; in spate, X and TI VET, Revers. Scenă de Jurământ: doi luptatori, față in față, având sulite în mână stânga si cu o sabie în dreapta atinge un piglet ținut în mâini de un om îngenunchiat; deasupra, ROMA. Crawford 234/1; Veturia 1; Sydenham 507. 3,75 gm., 20 mm.	Revers: Interpretarea nr. 1 <i>Lucius Quinticus Cincinnatus *</i>, <i>pacea cu Samnites si “Furcile Caudine” în timpul celui de al 2-lea război Samnit.</i> Reversul monedei s-ar referi la povestea “Furcilor Caudine”, în care o înțelegere nefavorabilă cu Samnitii a fost onorată. Livy spune că cetățenii Romei au refuzat să accepte acest tratat si au reînceput lupta. Au urmat o serie de victorii inclusiv cea din Lucretia 320 BC, în care Gavius Pontius a fost capturat si fortat sa treacă pe sub yokă. Memoria ‘Furcilor Caudine’ a rămas în cultura Romană până la sfîrșitul imperiului, ca simbol de umilire. Expresia este folosită si astazi cu acelasi înțeles.	Revers: Interpretarea nr. 2 <i>Mamurius Veturus si povestea scuturilor, din timpul regelui Numa Pompiliu.</i> Reversul monedei ar reprezenta ceremonia pastorilor Fetiali ca parte a proceselor de pace antice, când un purcelus era sacrificat să se sfințească un jurământ. Bancherul care emite moneda este fiul lui Veturius Gracchi f, Sempronius, Augur din 174 BC [E.Badian, <i>Atethusa</i>, 1, 1968, 31.6]. Pe observ este zeul Martie însemnând legatura lui cu Mamurius în mitul etiologic despre mesterul Mamurius Veturius si reproducerea scuturilor (anciles) asemănătoare cu cel care a căzut dn cer. [Festus, <i>su Mamuri Veturi</i>, Ovid, <i>Fasti</i> III, 379-923]; [Plutarh, <i>Numa</i>].
--	---	--

Numeroasele victorii împotriva acestora si capacitatea lui de a aplana conflictele si de a ține un echilibru între **plebieni** si **republicani** în senat i-au adus aprecierea cetățenilor Romei, care îl numeau “părintele lor” si căruia, se pare, i-au atribuit cognomenul de **Barbatus**, nume pe care tatăl său nu l-a avut.

Mai târziu, **Barbatus** apare în numele lui **Lucius Cornelius Scipio** (337 BC-270 BC), un descendent din familia patriciană cunoscută **Scipio** fiind, se crede, străbunicul lui **Scipio Africanul**. El a rămas în istorie ca fiind primul general roman, consul în 298 îCr., care a avut "curajul" și prin abilitățile lui a reușit să întrerupă seria de lupte seculare, interminabile, dintre Romani și vecinii lor, marcând astfel începutul expansiunii Romei în peninsula Italică - drept care, se pare, a primit cognomenul- "**Barbatus**". **Scipio Barbatus** joacă un rol crucial în al treilea război samnit, când învinge o alianță a Etruscilor, Umbrienilor, Sabinilor, Samnitilor și Galilor în luptele de la **Volterrae în 298 BC** și **Tifernum în 297 BC**, relatate mai târziu de Titus Livius [*Istoria Romei*, 10: 10-19]. Aceste victorii creează premisele expansiunii Romei în Peninsula Italică.

Sunt cunoscute legende de la Romei antice ca: – "**trădarea Tarpeei**" - care a deschis porțile Romei Sabinilor conduși de Titus Tatius, în schimbul unor bijuterii de aur, legenda femeilor Romei și a celor Sabine care au făcut un "apel comun" pentru a opri aceste interminabile lupte; și deasemeni legenda lui **Titus Tatius**, regele **Sabinilor** (moare cca. 740 BC), care declară război **Romei**, în perioada regelui **Romulus**, primul rege al **Romei**, ca răspuns la incidentul "Răpirii Sabinelor". Aluzie la aceste legende apar și pe monedele romane republicane de mai jos:

 SEXTUS. POMPEIUS FOSTULUS, banker, 137 îCr. Denar de argint, Roma pe avers. Pe revers; <u>Lupoanca alăptând frații ROMULUS și REMUS.</u> În spate pomul de smochin cu o ciocănitore pe ramuri <u>și păstorul Faustulus salvatorul copiilor, din râul Tibru,</u> conform legendei; In exergue: ROMA. Reference: Crawford 235/1c; RSC Pompeia.	 Urmeaza o monedă de argint L. TITURIUS. L.f. SABINUS din Republica Romană, 89 îCr. <u>Capul regelui Titus Tatius,</u> în spate SABINUS. Revers: <u>Trădătoarea TARPEIA flancată de doi soldați Sabin.</u> L. TITURI in exergue. Conform: Craw 344.2c.	 Monedă L. TITURIUS. L.f. SABINUS, denar de argint, Roma, 89 îCr. Pe avers: <u>capul regelui Titus Tatius.</u> Pe revers: <u>Răpirea Sabinelor.</u> Conform: Cra. 344/1a. Syd. 698.
---	---	---

În primul secol BC, numele de „**Barbatus**” apare din nou în Roma. Este posibil să fi apărut de la **Marcus Philippus Barbatus**, un sclav fugit și care, devenit prieten al lui **Caezar**, este ajutat de acesta să devină magistrat, împotriva legilor Romei nefiind cetățean roman. Subsecvent, în 40 BC el a obținut poziția de **pretor și propretor** sub **Marcus Antonius**. [*Marcus Tullius Cicero, Philippicae, xiii. 2*][*Appianus, Bellum Civile, v. 31*] [*Suda, s. v. Barbarius Philippicus*]. După moartea lui **Caezar** și a lui **Marcus Antonius**, **Barbatus** a căzut în disgrație și, se pare, ar fi fost asasinat.

Senatul Roman a trebuit să decidă, dacă toate sentințele date de el puteau fi păstrate în continuare. Atunci, s-a adoptat legea numită "**Comun Mallus**", sau legea "**Barbatus Philippus**" care stipula cum - în cazul unei erori "comune" de procedură- sentința trebuie să fie considerată, pentru că fapta există.

Acest concept, din Dreptul Roman, ar fi trebuit să fie valabil și astăzi în practica judiciară! Cum să absolvi un inculpat pentru greseli comune de procedură, întârzieri, etc, când fapta există? Corupție clară! Numele de Barbatus, este posibil, să-i fi fost atribuit pentru "curajul" lui de a accepta poziția de magistrat, nefiind cetățean roman. A existat și ideea că numele ar fi venit de la faptul că era un "**barbar**", dar această variantă nu are nici o bază.

	Denar de Argint 41 îCr., MARCUS ANTONIUS si OCTAVIAN. M. Barbatus Pollio, quaestor propraetor, Ephesus. Obv: M ANT IMP AVG III VIR (n.b.trium-vir) R P C M BARBAT Q P. capul lui Mark Antony. Rev: CAESARIMPPONT(IIIIVIR)RPC. Capul lui Octavian. Crawford 517/2; CRI 243. După moartea lui Caesar, în anul 43 îCr. puterea absolută a fost preluată de o comisie specială cunoscută sub numele de "Al doilea trium-virat" format din trei-bărbați: Marcus Antonius, Octavian si Marcus Aemilius Lepidus.
---	--

A se ismeni, verb: expresie: 'nu te ismeni' sinonime 'a se răsfăța', 'a se prosti'.

Cuvânt în dicționarul roman și folosit la țară cu înțelesul de "a se răsfăța", "a se prosti". Etimologia cuvântului, se pare, nu are nimic de-a face cu cuvântul "schimbare" din limbi slave, așa cum este menționat în dicționare. **Observând cu atenție personajul 'Ismene', sora 'Antigonei', din tragedia cu același nume a lui Sophocle, scrisă în 411 BC, ne dăm seama cum Ismene... "se cam ismenea"!** Cum întriga tragediei evoluează, poziția Ismenei impresionează teribil publicul, rămânând-i în memorie. **Ismene/ Ismena** este un "caracter" comun, des întâlnit și în piesele altor autori antici greci, tragedie sau comedie: **fată tânără, răsfățată, un caracter emoțional, naiv, cum este de altfel orice fetiță tânără.** Personaj cu același nume este întâlnit și la **Eschil** și în comedia "**Lisistrata**" a lui **Aristofan**.

Ideea mi-a fost sugerată de o recenzie recentă în care se făcea comparație între caracterul pragmatic al **Antigonei** și cel naiv, copilaresc al surorii sale mai tinere, **Ismene**. **Să fie oare numai o coincidență?** Detaliu mai jos: Tydeus and Ismene, Amphora Corintiană, cca. 560 BC, Luvru. [Wikipedia].

Tolomac, adj: însemnând om nedescurcăreț, fricos, fără acțiune.

Posibil să vină de la **Telemachos**, Grecia antică: **Τηλέμαχος Tēlemakhos**, literalmente însemnând "luptător de la distanță / arcaș". [Brann Eva, *Homeric Moments: Clues to delight in reading the Odyssey and the Iliad*, p. 277]. În mitologia greacă este fiul lui Ulise și al Penelopei, caractere centrale în Odiseia lui Homer. **Luptătorii greci, cei care nu erau apti fizic și nu se descurcau în lupte corp la corp, erau desemnați "Telemaci"!**

Când Telemachus a crescut, el a vizitat **Pylos și Sparta** în căutarea tatălui și, "nedescurcându-se", s-a întors acasă în **Itacha**, unde Ulise ajunsese deja, după o lungă peripeție, rătăcind pe coasta Traciei, trecând de **Sirene**, de monstrul **Scylla** și vârtejul **Charbides** din **Strâmtoarea Messina** și multe alte locuri.

Ajuns acasă în haine de cersetor, Ulise a găsit-o pe Penelopa, soția lui, lucrând la războiul de țesut, și fiind recunoscut numai de câinele lui, Argus (detaliu pe moneda din centru, Ulise având cusmă, pilos frgiană/dacică).

 Moneda a lui Sextus Pompeius Magnus, bătută în Sicilia, 42-40 îCr, reprezentînd farul din Messina (vechiul tracic- Zancle): pe revers, monstrul SCYLLA.	 C MAMILIUS LIMETANUS AR silver 'serratus' denar. Circa 82 BC. Bustul lui Mercury. Reverse - C MAMIL LIMETAN ULYSSES (ODYSSEUS) mergînd cu un baston ca un cersetor, fiind recunoscut de ciinele bătrîn Argus. Ref: Syd 741, RCV 282.	 PENELOPA și peșitorii, pictură de Pinturicchio, 1509. [Wikipedia]. Penelopa este arătată țesând la <argalaïos>, adică la "războiul de țesut"- <argea>, în limbajul arhaic al satelor rominesti.
---	--	---

De unde acest nume de "război de țesut"? Oare femeile Dace, Valahe, când bărbații lor plecau la război, nu începeau și ele să țesă la "**argea**"(**războiul de țesut**), precum în legenda Penelopei, ca să-și arate devotamentul pentru bărbații lor?

argea, argele, arhaic: substantiv. Sinonim, "razboi de tesut"

Cuvînt arhaic în dicționarele românești însemnînd "**război de țesut**", explicînd - cum ar veni de la cele două scînduri transversale ale războiului, care aveau o mișcare alternativă!? Origine foarte controversată, ceva origini orientale, cumane, ..?!. Hasdeu, în "Columna lui Traian" din 1873, 232, indică drept fiind un cuvînt autohton, posibil dacic, venind din "argilla"!

Se pare că acest cuvînt "**Argea**" (razboi de tesut) ar avea originea din urmatoarea legendă:

În tragedia antică "Cei șapte împotriva Thebei" (Aeschylus, 467 BC) **Argia** or **Argea** (grecul antic: **Ἀργεία, Argeia**) era fiica regelui **Adrastus din Argos**, căsătorită cu **Polynices**, fiul regelui exilat **Oedip al Thebei**. [Hesiod, „Catalogue of Women”/ Pausanias, „Description of Grece”]. Când regele Oedip a murit, o luptă pentru succesiune s-a declanșat între cei doi frați **Polynice și Ethocle** și amîndoi își pierd viața. **Argea** încearcă să găsească, printre cadavre, corpul bărbatului ei iubit, cu toată interdicția decretată de regele regent **Creon**, pedeapsa fiind capitală. În final, ea îl găsește și toate încercările de a-l învia sunt în zadar.

A rămas legendar actul curajos al Argei și dragostea pe care a avut-o pentru sotul ei, precum Penelopa care a țesut la „argea”, timp de 10 ani pe perioada războiului troian, și alți 10 ani până când iubitul ei sot **Ulise s-a întors acasă**. Să fi fost în mintea femeilor Dace aceste legende, când bărbații lor plecau la război? Posibil, și alte cuvinte din mitologia greacă apar în vorbirea populară în Dacia de astăzi!

Mai jos, "Argia" în Biblioteca Natională a Franței. Desenul, cu origine din Cognac, sec xvi AD, sugerează „țesutul” cu fir pe garmentul Argiei, ceea ce poate fi o legătură cu "războiul de țesut", numit în limba română arhaică "argea"! Deasemenea, poate sugera și un act de castitate din partea Argiei! (q.e.d)

(Wikipedia)

Cultul obscur al "argeilor" din Roma antică ar putea fi explicat astfel:

În legătură cu semnificația acestui cuvânt, **Argea**, ar putea fi și numele procesiunii religioase arhaice '**Argei**' (sacra Argeorum), din timpurile întemeierii Romei, menționat de Ovidiu [*Fasti*. 5.622-660] și Varro [*De Lingua Latina*, 7.44]. Foarte interesant, ritualul avea loc în 16 Martie și 17 Martie, două zile după **festivalul Anei Perena din 15 Martie când, "plantele înfloreau în fiecare an"**⁵, **acolo unde ea și-a găsit sfârșitul, pe malul Tibrului**". Aceste procesiuni ale '**Argeilor**' aveau loc de asemenea și pe 14 or 15 Mai, o zi după '**Festivalul Saliilor**'.

Semnificația acestor ritualuri anuale ajunsese așa de obscură pe vremea clasicilor latini, încât nu mai era clar pentru cei ce le practicau și nu este elucidat nici astăzi! Se credea, totuși, că are legătură cu Grecia antică.

(5) De aici și denumirea de <plante perene>, care răsar în fiecare an.

Preotesele Vestale, Pontifii (Flaminici Dialii) și Pretorii mergeau în Roma în 27 de locuri stabilite numite "**sacralia**" și colectau păpuși făcute din paie și papură, semănând cu oameni și având mâinile și picioarele legate. [*Encyclopædia Britannica*. Vol. 2, 11th ed. Cambridge University Press. p. 457]. Aceste păpuși numite '**argei**', aduse probabil de femei, erau duse la '**Pontus Sublicius**', cel mai vechi pod de lemn din Roma, unde erau aruncate în râul **Tibru** de către **Vestale Virgine**.

O posibilă explicație a semnificației ritului Argeilor poate fi comemorarea veteranilor eroi căzuți în lupte. Aceste procesiuni anuale apar să fi fost un **sprîjin moral** pentru greua pierdere a acestor femei, de unde și numele procesiunii de '**Argei**' și numele podului '**Sublicius**', un fel de Pod al Suspinelor!

Un argument în plus, ar fi că aceste procesiuni aveau loc în Aprilie, după festivalul **Annei Perena, sora reginei cartagineze Didona!** Alt argument, care ar susține această idee, ar fi și faptul că aveau loc și o zi după 14 Mai, zi în care avea loc **Festivalul Saliilor și a lui Veturius Memurius!** Plutarh (Secolul 1 AD) credea că **Veturius Memurius**, menționat în **cântecele saliare**, nu era numele mesterului care făcuse scuturile (ancillas) ordonate de regele **Numa Pompilius**, ci simplu, însemna -"veterem memoriam" - în limba veche. [Varro, "*De lingua latina*" 6.49], [Plutarh, "*Vietii Paralele*", Numa].

Aici, vedem cum nici clasicii latini nu înțelegeau pe deplin semnificația procesiunilor religioase și această limbă arhaică, vorbită în timpurile întemeierii Romei. Trăsături comune, ale eroinelor **Argea, Medea, Didona** din mitologia Greco-Romană, erau **castitatea și sacrificiul**. Asta ar face legătură și cu eroina lui Homer, **Penelopa**, care a țesut la '**argalaioi**' timp de douăzeci de ani. Memoria păstrează în timp ce este bun!

 GENS ANNIA. C. ANNIUS T.F. T.N AND L. FABIUS L.F. HISPANIENSIS AR DENARIUS. VF+. ANNA PERENNA - QUADRIGA. Rar! Avers: C. ANNI T.F.T.N. PROCOS. EX SC. Bustul Anna Perenna. Rev: L. FABI L.F. HISP. Victoria in quadriga, cu frunză de palmier; Q deasupra, conserving complete detalii pe ambele fete. Ref: Crawford 366/1b; Sydenham 748. Mint in Spain, 82-81 b.C. 3,3 g - 16 mm	 Luna Martie de la un mosaic al lunilor, posibil Ritul lui of Veturius Memurius [Din El Djem, Tunisia, Sec 3rd AD]; March este positionată ca prima lună a anului.
---	--

smintit, "iesit din minti, nebun", adj: Apollo Smintitul

Cuvânt de origine tracică, menționat de Homer, Sec 8 BC. in poemul epic Iliada, care se găsește in dictionarul român, cu acelasi înțeles. Preotul Troian Chryse îl invocă pe Apollo să se răzbune pe **Danai (Aheeni)**, pentru că i-au răpit fica. *"Leto's fair-haired child: God with the silver bow, protector of Chryse, sacred Cilla, **mighty lord of Tenedos, Sminthean Apollo** hear my prayer..."* [Iliada Homer, Cartea I, 39].

 TENEDOS, Insula in TROAS, Sec 5 (Ca 450-387 BC), AR Obol. Janiform simbol, cap de femeie si bărbat, /Double Axe (Labrys), topor dublu in incuse square	HOMER îl menționează pe APOLLO ca principala zeităate a insulei TENEDOS, în timpul sau. El spune că insula ar fi fost capturată de Achilles în timpul asediului Troiei. Este insula unde flota greacă s-a ascuns după ce Aheii au abandonat calul troian. Acest tip de desen, cu cap dublu, aici posibil Zeus si Hera, se chema "JANIFORM". Mai târziu a fost folosit pe monedele ETRUSCE si ROMANE, reprezentînd capul dublu (două fețe) a lui JANUS, de unde derivă si numele de 'Janiform'. Toporul dublu apare mai târziu pe monede ca simbol al dinastiei ODRISSE a THRACEI, cum se poate vedea mai jos.
--	---

 THRACIAN KINGDOM, METOKOS cca 405-391 BC, AR DIOBOL (12MM, 1.00G). Rev.: BEPENNIS. [Wikipedia]	 KING OF TRACE AMATOKOS I. 389-380 BC. THICK Æ18 (10.20 GM) OF MARONEA. BIPENNIS (TWO HEADED-AXE), BULLS HEAD ABOVE / Rev: Ciorchine de strugure. [Wikipedia]	 KING OF THRACE. AMATOKOS I (Circa 389-380 BC). Ae. Obv: Horse prancing right. Rev: AMATOKO. BIPENNIS. Topalov, Odrysian 17.1. [Wikipedia]	 REGATUL TRAC ODRISE, KING TERES II, 351-342 BC. Moneda de bronz, Maronea mint. Reference: SNG Cop. -, SNG BM - SNG Stancomb, Avers: BIPENNIS, THPEΩ in jur, T- format de topor. [Wikipedia]
---	---	---	---

În timpul războiului Troian, înaintea acțiunilor descrie în Iliada lui Homer, Agamemnon a răpit-o pe fiica lui Chryse, Chryseis (Astynome) din **Moesia**, și luată ca pradă de război. [Biblioteca, Pseudo Apollodorus, sec 1 AD]. **Apollo, "iesit din minti", coboară din Olimp și trimite soareci să distrugă recoltele Danailor (Aheilor), și să-i îmbonlăvească. Din această legendă, s-a născut cultul lui "Apollo Sminthius", (Apollo Smimtitul), practicat în Asia Mică unde era și un templu în timpul lui Strabon. Cultul a fost practicat de Troieni și mai târziu de Romani**

Cuvântul **Smintius**, "Σμινθεύς" și sensul cu care este folosit în Iliada nu este înțeles nici astăzi de Greci și de scriitorii străini, nefiind familiarizați cu limba Română. **Se crede, eronat, cum ar fi "un cuvânt grec, cretan, arhaic, de origine străină, posibil ...Luviană, însemnând soarece"!?** ["Apollo, Gods and heroes of the ancient world" by Fritz Graf⁶, Ed. Routledge 2009, 270 Madison Av. NY, NY.].

"Numele **SMINTHEUS** îl lasă perplex pe etnograf și sugerează o problemă interesantă pentru antropologie [L. R. Farrell, The cults of Greek States, Vol 164] și apare că Grecii și ei au o problemă cu acest termen... 'Sminthius' ar fi un cuvânt care nici adepții antici ai Zeului (Apollo) și nici audiența lui Homer nu o înțelegeau ușor"

(6) Fitz Graf, fost profesor de limba greacă și latină la Universitatea Americană de stat Ohio

Cuvântul "smintit" este folosit astăzi, numai în limba Română, însemnând "iesit din minti", cu același înțeles folosit și de Homer.

 Chryses încearcă să-și elibereze fiica de la Agamemnon, cupă ceramică roșie cca 360-350 BC, Louvre.	 Monedă republicană (112 BC), Avers: Hercule cu buzdugnul, Rev: Desultor la jocurile Apollinare. (De observat soarele la picioarele cailor)	 Monedă imperială a lui Sever Alexandru (AD 222-235) cu statuia cultului APOLLO SMINTHIUS.
 TROAS. Alexandria. Severus Alexander (AD 222-235). Ae. Obv: M AV S ALEXANDRV. Laureate, draped and cuirassed bust right. Rev: COL ALE AV / TROAD. Vedere a templului SMINTHEUM cu o statuie a lui Apollo Sminthius, cu patera și arc peste tripod. RPC VI online 4037; Bellinger A331.	 CARACALLA, (4 April 188 – 8 April 217) împărat Roman de la AD 198 to 217. Alexandria Troas. Avers: bust dreapta. Rev: Caracalla pe cal, Caracalla ridicând mâna; statuie a lui APOLLO SMINTHIUS, cu un arc și patera. Bellinger A272, Rar	 TROAS. Alexandria. GALLIENUS (AD 253-268). Ae As. Obv: IMP LICIN GALLIEN. bust dreapta. : COL AVG TROAD. Statuia lui APOLLO SMINTHIUS, dreapta, cu patera și arc. Bellinger A446.

hamster, substantiv: (rozator, soarece), cea mai cunoscută specie hamsterul sirian auriu.

Templul Apollo Sminthius din anticul Hamaxitos

Hamster, cuvint cu etimologie neclară astăzi în dicționare! Posibil, are legatură cu orasul antic **Hamaxitos**, unde era Templul '**Apollo Sminthius**'. **Templul exista în timpul lui Strabon [Geography 13.1 46] și este descris ca fiind plin de soareci (hamsteri!?), unde acestia erau hrăniți. Strabon dă și o etiologie a numelui orasului Hamaxitos, unde spune: "În această Chrysa (n.b.Hamaxitos) este sanctuarul lui Apollo Sminthius și simbolul păstrează etimologia numelui, soarece (n.b.hamster) care stă la piciorul statuii de lemn (xoanon)" [Strabon Geography, 13.1.47].**

Se pare că această frază nu a fost scrisă, sau transcrisă inițial clar, poate nu a fost tradusă corect, și de aceea este înțeleasă gresit astăzi cum, "sminthius" ar însemna "soarece", într-o limbă străină, ... posibil Luviană!?, așa cum se spune în cartea - "Apollo, Gods and heroes of the ancient world", by Fritz Graph.

 Moneda din Hamaxitos, (380 BC), se vede capul lui Apollo/Lira, și este localizată prin inscripția AMA-XI, pe revers Lira, sau BROANCA tracică	 În zilele noastre ruinele templului <Apollo Sminthius>, anticul Hamaxitis, pot fi văzute în Troas, zona Troiei, (Gulpınar, Kanakkale, Turcia).	 Monedă din timpul lui Sever Alexandru (AD 222-235) și are pe revers Templul cultului "Apollo Sminthius".
--	--	---

Posibil migrația în Persia, Pakistan și India a cultului Apollo Sminthius din anticul Hamaxitos!

În zilele noastre există în **Bikaner, India un Templu Karni Mata**, construit în jurul anilor 1530, care găzduiește mii de rodenți (soareci) pe care peregrinii Hinduși îi consideră sacri, ca fiind reîncarnarea strămoșilor sau eroilor căzuți în lupte. Acest templu din **Deshlunoke, cunoscut și Madh Deshnoke** este un proeminent templu **Hindus** dedicat zeiței **Karni Mata**, localizat 30 km la sud de **Bikaner, în Rajasthan**. A devenit cel mai important loc de pelerinaj pentru devotații **Charani sagatis** după ce accesul la **Hinglaj** a fost restricționat ca urmare a separării **Pakistanului de India**. [Wikipedia]

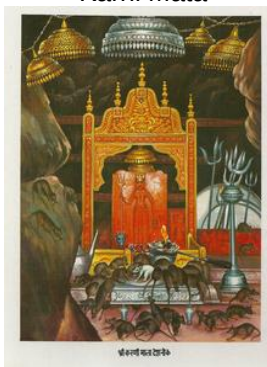
Orasul **Bikaner** este cunoscut pentru muzeul Prachina cu textile tradiționale și portrete regale. În apropiere este **Karni Mata, habitat pentru mulți sobolani unde sunt hrăniți, fiind considerați sacri de către peregrinii Hinduși. Sobolanii albi, se crede, ar fi mai favorabili pentru împlinirea dorințelor sau aspirațiilor și peregrinii așteaptă uneori ore întregi, pentru a vedea un sobolan alb.**

Templul Karni Mata, Bikaner (Wikipedia)

Karni Mata (Karniji Maharaj) este zeitatea Hindușă a **puterii si victoriei** descrisă ca o luptătoare care ar fi trăit între anul 14 și 16 AD în vestul **Rajasthanului**. Ea este considerată o încarnare a zeiței **Hinglaj Mata**. **Hinglaj Mata** este venerată în cel mai mare și important templu pentru peregrinii Hinduși în **Balochistan, Pakistan**, 18 Km nord de Marea Arabiei. Templul se află în **Vallea sacră Hinglaj** într-o peșteră în Hingol National Park și nu există nici o indicație a vechimii templului. Muslimii locali venerează și ei această zeitate, numind-o Nani Mandir (**Mama- Mare a templului!**) și asigură securitatea srinei.

Karni Mata

Godes of Power and Victory and Incarnation of Hinglaj Mata

Hinglaj Mata, Balochistan, Mandir Cave entrance

Templul este situat pe drumul de coasta între Karachi și granița cu Iran, drum străbătut și de Alexandru Cel Mare la întoarcerea din Campania Indiană.

Pentru început, trebuie spus cu referire la aceste **temple din India și Pakistan**, că nu s-au găsit legende sau referințe scrise care să facă legătură cu Templul antic Apollo Sminthius descris mai sus, și care exista în timpul lui **Strabon în Hamaxitos, lângă Troia**. Strabon nu dă detalii despre semnificația cultului, drept care cultul nu este înțeles astăzi pe deplin de către istorici. Nu ne rămâne decât să comparăm acest cult existent astăzi în India și Pakistan cu cultul antic a lui Apollo, mai puțin cunoscut, și să încercăm să argumentăm dacă există un sincretism.

1. **Templul Apollo Sminthius** în antichitate era casa unor rodenti (soareci) considerati sacri si unde erau hrăniti, asemănător cu Templele **Hinglaj Mata** si **Karni Mata** existente astăzi în **Pakistan** si **India**.
2. **Templul Karni Mata** din India este mai nou, cca. AD 1530, si apare ca o migrare spre Est în **India** a cultului **Hinlaj Mata din Balochistan, Pakistan**, deoarece zeita **Karni Mata** din **India** este considerată ca o încarnare a zeitei **Hinglaj Mata**.
3. **Zeita Karni Mata** este reprezentată în frescele templelor **Hinduse alături sau călărind pe un leu, cum se poate vedea mai sus, lucru ce ne aminteste exact de aceeasi imagine a Zeitei asociată tracilor din Mediterana, Cybele, Gaia, Gea la Helleni, Magna – Mater la romani**. Cea mai veche statuie a zeitei, cca. 3000 ani, s-a găsit pe teritoriul României, la Năeni. Să fie numai o întâmplare, sau poate este vorba de o migrație spre Asia a cultului atât de vechi al **Zeitei Gherghita -Ma (Cybele)**, mama zeilor de la muntele **IDA, Troas**, cum se poate vedea pe moneda de mai jos emisă în **Capadochia**?

ARIARATHES III, (c. 230-220 BC) AE, **TYANA (CAPADOCHIA)** MINT, ZEITA 'MA' IN BIGA TRASA DE DOI SFINCSI (LEI?), foarte rară, Bronze (AE, 4.87g, 18mm), Simonetta (1977) 4, SNG von Aulock 6258, HGC 801 (R2). Av.: Cap purtând frigian (Dacian!) Pilleus. Rv.: ΒΑΣΙΛΕΩΣ - ΑΠΙΑΡΑΘΟΥ. / T - Y, Zeita cu mâna stânga ridicată si cu sceptru în mâna dreaptă. Foarte rară.

ENYO, Zeita a războiului [Iliad 5.333], **MA** a fost zeita locală în **Comana (Cappadocia)** si alternativa(?) Phrygiană a zeitei **CYBLE**, mama zeilor, condamnată de **Apollo**, spune legenda, să rămână o femeie bătrână. Nume Greek **Kybele**, roman **Cybele** a fost o zeiță anatoliană care a fost introdusă în cultura romană în timpul celui de al doilea **Război Punic** (Secol 3 BC). Romanii o identificau pe **Enyo** cu **Bellona**, care avea asemănări cu zeita **Anatoliana MA**. **Enyo (Greek: Ένυώ, în traducere "războinică", a fost zeița războiului si a distrugerii în mitologia greacă consoarta lui Ares, zeul trac al războiului!** Ea este identificată si fiind o soră a lui Zeus si Hera. **(de observat dualitatea originii!)** [Quintus Smyrnaeus, Fall of Troy, 8.424]

4. Migrația unor culte religioase, în alte zone este cunoscută în istoria antică, cum ar fi cultul Cybele, Gherghita (Grand – Ma), din Troad, Asia Mică, care a migrat la Roma. Un alt exemplu cunoscut este adoptarea de către Persani al cultului cu origine pre-helenică, Apollo Didymeus sau Branchidae [Hrdt. 1.157.3; Paus. 7.2.6]. Acest cult era practicat de preoți în sanctuarul din **Didyma, Milet** existent în sec. 8 BC, devastat si ars de persani în 493 BC. Adoptat de persani, cultul era administrat de preoti **Branchidae** în **Ecbatana, Media**.

Xerxes I, cel Mare (486- 465 BC) relochează urmasii acestor preoti greci în **Bactriana** [Strabo 11.11.4] si astfel cultul era practicat si în **Asia Centrală**. În perioada Hellenistică, **Alexandru Cel Mare** avansând prin desert spre râul **Oxus** (Amu- Daria) în mijlocul verii anului 329 BC a găsit acolo **Srine Branchidae**, pe partea opusă a râului, în **Sogdiana**, provincia nord- estică cea mai depărtată a **imperiului Persan** [Pliny, Natural History - 6.18]. În **Dilberjin Tepe** din provincia istorica **Bactriana** au fost găsite în zona si urme arheologice si anume- amfore cu numele cultului înscrise pe ele [I.R. Pichikyan] în dialectul arhaic, păstrat de acesti preoti Branchidae conform Herodotus [6.119.4]

 Miletos (Ionia), Didyma, AE 18. Magistrat Eudemos. Obs: Apollo Branchidae, având un arc. Rev: ΕΥΔΗΜΟΣ. Lion spre dreapta; stea deasupra. Deppert-Lippitz 953. Miletos mint, circa 39-17 BC. 4,5 g - 18 mm	Didyma a fost Srina oracol a lui Apollo, care era conectată prin "Drumul Sacru" cu Miletus. Templul era menținut de preoți numiți Branchidae, de unde și numele cultului.⁷ Existența templului era mai veche decât colonizarea Ioniei de către Helleni, și se crede, ar fi migrat acolo, în timpuri vechi, de la Oracolele Apollonice din pelasgul Dodona, și cel din Delphi, înființat de hiperborei. Numele "Didyma" era Anatolian la origine și însemna "gemeni" (ex., Apollo și Artemis.). Templul a fost construit la sfârșitul sec. 8 BC, dar se pare că era mult mai vechi. Herodotus din Halicarnassus spune că faraonul Necho II (cca. 600 BC) a trimis daruri, iar 50 ani mai târziu Cressus din Lidia a făcut și el același lucru.
---	---

(7) How Walter Wybergh (1861-1932) și Wells Joseph (1855-1929), în cartea lor "A commentary on Herodotus", Oxford at Clarendon Press, 1912, au venit cu o ipoteză cum numele cultului pre-Hellenic 'Branchus' ar deriva de la Sanskritul 'Brahman', în Latină 'flamen' (preot). Astăzi există o părere, tot mai acceptată de istorici inclusiv cei Indieni, că Indo-Europenii au intrat în nordul Indiei, venind din Europa. Dacă aceasta este situația, cultul religios al Brahmanilor ar fi putut avea legătură cu migrarea în India a cultului Apollo Branchidae care ar fi avut loc, în acest caz, cu migrarea în India a Indo-Europenilor. Ipoteza, este interesantă, dar trebuie documentată.

5. **Templul Higłaj Mata din Pakistan**, nume cu **origine sanscrită**, pare a fi un templu foarte vechi fiind practicat într-o pesteră (grotă), asemănător cu cel al lui **Apollo Smintheus (Smintitul)** din **Troas**. Nu i se cunoaște vechimea, dar fiind unul din cel mai mare și important loc de pelerinaj pentru credincioșii **Hindusi**, presupunem că ar avea vechimea religiei locale Hinduse, care se consolidează prin anii 1000 BC, sub influența **religiei Vedice, Brahmane** ajunsă și ea la apogeu în aceeași perioadă. **Religia Brahmană**, se crede, ar fi fost introdusă de **Indo-Europeni** în India prin cca. 1500 BC, odată cu imnurile sanscrite **Rig- Veda**, puse în scris mai târziu, se crede, în jurul anului 1000 BC. Strabon menționează existența Brahmanismului în India astfel;
*"Megastene face o divizare a filozofilor, spunând că sunt de două feluri, unul numit **Brahmani**, și altul **Sarmani**"* –[Strabon XV,1. 58-60].
6. **Cultul antic a lui Apollo Sminthius se practica și el în grote, pesteri, sau temple** cum se poate vedea pe moneda romană de mai jos din timpul împăratului Trebonianus. Cultul era practicat de Romani conștienți de originea lor troiană, și este simbolizat pe unele monede republicane romane emise la Roma și pe multe alte monede imperiale emise în Asia Mică, expuse mai sus.

 Monedă din Alexandria, Troas, Capul zeiței Tyche, rev: statuia lui APOLLO SMINTIUS și un pastor, datată din timpul lui Trebonianus Gallus or Valerian I, (251-260 BC). (Wikipedia)	Reverse: [COL] AV TROA[D], Oierul ORDES, stînd spre dreapta, cu toiagul în mîna stîngă, spre stînga o statuie a lui Apollo Sminthius (smintitul), și o PESTERA cu o statuie în interior. În dreapta un taur. Foarte rară. Scena este descrisă de Homer în Iliada.
---	--

7. Există și posibilitatea ca acest cult Apollonic să fi migrat mult mai târziu și practicat în Balochistan de către dinastiile Persane Achaemenide care tolerau zeul Apollo. Este cunoscut mitul despre **Croesus**, regele Lidiei, fiul lui **Alyattes** când, în 546 BC este învins de **Cyrus cel Mare**, și a fost salvat de pe rugul de execuție de o ploaie care s-a dezlăntuit ca urmare a rugăciunilor lui către divinitate. Cyrus a interpretat acest eveniment ca o intervenție divină a lui Apollo, renunțând definitiv, spune legenda, la execuția lui Croesus;

Kroisos, Louvre. Croesus așteptând execuția brutală [Attic red-figure amphora, 500-490 BC, Louvre G 197]

8. „ori poate templul din **Hinlaj** să fi fost instituit de Alexandru Macedon, asemănător cu cel al lui Apollo Sminthius din **Hamaxitos**, să veneraze soldații sacrificați în lupte și pentru a apela la salvarea divină! Este posibil, ca elev al lui Aristotel, desigur, el era un bun cunoscător al legendelor homerice. Templul **Hinlaj Mata** din sudul **Balochistanului** se află într-o peșteră pe drumul de coastă dinspre India spre Persia, drum străbătut de cei ce au mai rămas din hoplitii falangelor lui Alexandru la întoarcerea lor în 324 BC din campania Indiană.
9. Comparând cultul Indian **Karni Mata** cu cel antic al lui **Apollo Sminthius**, cu origini în miturile Homerice, putem vedea un adevărat sincretism: rodenții crescuți și hrăniți în templul antic, considerați sfinți, ar fi semnificat reîncarnarea eroilor Troieni, iar practicantii traci și romani ai cultului se rugau pentru împlinirea dorințelor și aspirațiilor, asemănător practicilor cultului **Karni Mata** din zilele noastre în India.
10. Arhitectura **Porții de intrare** a templului **Karni Mata** din **Bikaner, India** construit în cca. AD 1530 ne amintește un **Arc de Triumf Roman**, care reprezintă - **Puterea și Victoria**- interesant, exact semnificația templelor **Karni Mata**. De remarcat chiar și existența unor statui ale zeiței pe templul indian, amplasate asemănător cu statuile de pe arcurile de triumf romane care, întâmplător, erau statui de Daci.

Poarta de intrare în Templul **Karni Mata** din Bikaner, Rajasthan, India [Wikipedia]

Arcul lui Constantin, Roma, Forul Traian [Wikipedia]

In concluzie, există argumente care ar susține ideia migrării cultului Apollo Sminthius în Asia și mai târziu în India, similar cu extinderea cultului Apollo Branchidae care se practica în epoca helenistică în Sogdiana, dar pentru care există dovezi scrise și arheologice. Este interesantă asemănarea imaginii zeiței Karni Mata cu cea a Cybele, și arhitectura porții de intrare a templului. Cel mai probabil, cultul ar fi fost instituit de Alexandru Macedon sau urmașii lui în grotelile din sudul Balochistanului pe drumul de întoarcere din dezastruoasă campanie a visului său Indian, când ar fi fost în mare nevoie de invocarea suportului divin. Mai târziu, după secole, cultului a migrat în **India** unde o familie a construit templul Karni Mata în anul Domine 1530.

Abdera, Abaera, abderite, aberite, ...aberații.

Suntem în anii 513 și 512 î.Hr., Persanii sub **Darius I** cuceresc **Abdera**, un oraș important în acea vreme, situat pe coasta Traciei și care este menționat ca un oraș unde - "Marele Rege" era primit cu onoruri - în marsul lui spre Grecia (Herodot. vii. 120). În 492 î.Hr., după Revoltă Ioniană, Persanii cuceresc din nou **Abdera** sub **Darius I**, conduși de generalul **Mardonius**. În retragerea după bătălia de la **Salamis** (480 î.Hr.), **Xerxes** se oprește în **Abdera** și este primit cu ospitalitate de locuitori oferindu-i-se o tiară și o sică, o sabie de aur, înconvoiată. [Smith, William, ed. 1878, "Dictionary of Greek and Roman Geography", London].

Acest ajutor dat Persanilor de către **Abdereni** a fost, desigur, foarte supărător pentru **Atenieni** drept care, aceștia i-au considerat **stupizi** [Juvenal X.50], [Martial X.25.4.] și au făcut numeroase glume denigratoare pe seama lor, numite "**abderite**"; aceasta, cu toate că orașul a fost locul de naștere a unor iluștri filozofi ca **Protagoras, Democritus, Anaxarchus, Hecateus din Abdera**-istoric și filozof, și poetul liric **Anacreon**. [Smith, William, Dictionar, ediția 1878].

Resentimentul atenienilor împotriva abderenilor este relatat și de **Cicero**, care remarcă cum... "aerul din **Abdera** a fost proverbial în Atena, ca provocând stupiditatea". [Cicero. Epistulae ad Atticum, 4.17.3, 7.7.4]. Această situație indică și faptul că relațiile dintre orașele Tracie și statele oras **Hellene (polisuri)** nu erau tocmai bune, deoarece acestea din urmă încercau dominația economică a orașelor din Tracia.

Ca urmare a insuccesului invaziei Greciei și eșecul dominației Persane în Europa, apare regatul Tracic **Odrise** fondat în cca. 480 î.Hr. de regele **Teres I**, fiul regelui trac **Olorus**, mort posibil în 515 î.Hr. Fica lui **Olorus, Hegesipyle**, s-a căsătorit cu generalul atenian **Miltiades**, cel care i-a învins pe Persani în bătălia de la **Marathon** în 490 î.Hr. [Herodotus, Istoriile 6.39.1].

Thucydide (460-400 î.Hr.) fiul lui Oloros!, în "Războiul Peloponizian", Cartea ii.10, menționează orașul **Abdera** ca fiind limita de Vest a regatului **Odrise** care se întindea atunci în Est până la gurile **Istrului, Pontul Euxin**. Mai jos, sunt monede antice din Abdera având pe avers un **GRIFON**, simbol al ținuturilor **Hiperboreilor**, o creatură mitică cu corp și coadă de leu, cap și aripi de vultur. Aceasta s-a născut în imaginația Mediteraneenilor antici, speriați de ținuturile necunoscute ale Nordului.

De asemenea este o monedă din timpul lui **Darius I** și **Xerxes I** și o monedă din Tracia din timpul lui **Sparadokhos**, fiul lui **Teres I**, fiind primul rege al dinastiei **Odrise** care a emis monede. [Wikipedia]

Ultima monedă este din Tracia, Teres II rege al dinastiei Odrise, având pe revers simbolul orasului , vita de vie, vinul de Maronea menționat de Homer în Odissea, când Maron, fiul lui Dionisie, i-a oferit lui Ulise faimosul vin.

 ACHAEMENID EMPIRE. Time of Darios I to Xerxes I (505-480 BC.). 1/3 Siglos de Argint. Sardes. Avers: "Marele rege" persan in genunchi, trăgând cu arcul.	 Diobol – Secolul 5 îCr. ABDERA, TRACIA. Avers: u Grifon, Rev: Cap de Zimbru. Ref: May, Abdera 188; SNG Copenhagen 316	 Monedă Obol, ABDERA, datată cca. 520-500 îCr. Pe avers grifon, Ref: SNG Cop. 313
 Drahmă, ABAE (Abdera), datată cca. 265-245 BC Rev: Capul laureat a lui Apollo in square. Revers: Grifon, Ref. SNG Cop 361var, May 538/536.	 KING OF THRACE (Odryse). Sparadokos (Circa 450-440 BC). dinastie sub Teres I, (cca.460-431 BC), AR Diobol. Avers: ΣΠ/Α. Partea din fata a calului / Rev: vultur in zbor, având un sarpe in cioc; totul in incuse square. Peykov B0040; Topalov I 63; HGC 3, 1677. [Wikipedia].	 Monedă de bronz, REGATUL TRAC ODRISE, KING TERES II, 351-342îCr. Maronea mint. Reference: SNG Cop. -, SNG BM -SNG Stancomb. Avers: bipennis, THPEΩ in jur, T- format de topor. [Wikipedia]

In Secolul 4 AD apare o carte intitulată "**Philogelos**", în traducere- "**lubitorii râsului**"- care conține si un capitol cu glume antice, despre "stupiditatea proverbială" a **abderenilor**, numite "**abderite**".
 ["Cartea celor mai vechi glume" traduse din limba greacă antică de Dan Crompton, 2011, Editura Sourcebook, USA].
In acest fel, aceste glume arhaice ajung astazi la noi după cca. 2500 de ani. Mai jos, ceva exemple de "**abderite**", din această carte:

1. *Adbera este divizată in două, cu oameni trăind in Est si in West. Când orasul a fost atacat, abderitii din Est si-au spus unul altuia, "nu este necesar sa fii îngrijorati -dusmanii au venit numai pe poarta din Vest"!*
2. *In Abdera, un măgar scapă si intră intr un Gimnazium lovind vasele si murdărindu-se de ulei. Abderitii au strâns toti măgarii orasului la un loc si i-au pus sa-l lingă pe obraznicul măgar, în fruntea celorlalti ca să-i atentioneze.*
3. *Un abderit încearcă sa se spânzure, funia se rupe, si se loveste la cap. El merge la doctor, pune ceva cremă pe rană, si după aceea merge acasă si se spânzură din nou.*

4. Un **abderit** întâlnește un eununc și-l întreabă câți copii are. Eununcul îi spune că nu are testicule și deci nu poate avea copii. “Am înțeles, a spus **abderitul**, sper să ai mai mulți nepoti”!
5. Un **abderit** întâlnește un eununc care vorbește cu o femeie, și-l întreabă dacă este sotia lui. Când i s-a spus că eununcii nu pot avea neveste, **abderitul** a spus: “gresala mea, trebuie să fie fica ta”!
6. Un **abderit** iese afară pentru o plimbare și vede un tip cu o hernie masivă care-și făcea nevoia la marginea drumului. El îi spune prietenului... “apare că o să termine până la miezul nopții”
7. Un **abderit** tocmai că a fost la ceremonia cremării tatălui său, și aleargă acasă la mama lui bonlavă. “Mai este puțin lemn rămas pentru foc”, spune mamei lui. “Dacă îți place, poți să te cremezi și tu.”

Toate aceste glume numite “abderite” sunt “aberații” deci, există posibilitatea ca de aici să fie originea acestui cuvânt din limba latină și, de acolo, ajuns în limba franceză, română și alte limbi. Este cunoscut că în “latina vulgară”, când există un grup de două consoane intervocale, apare fenomenul de dizolvare parțială. [James M Anderson, *A Study of Syncope in Vulgar Latin*, 1965]. Astfel “**abderite**” se pronunță “**aberite**”, de unde poate să fi apărut, “**aberații**”.

schepsis, substantiv: expresii “E cu schepsis”, “Are un schepsis”.

Cuvântul **schepsis**¹ este în dicționarul român, însemnând ceva inteligent, ascuns, greu de înțeles. Originea cuvântului se pare că are legătură cu orasul Skepsis (Σκήψις or Σκέψις) din Troas, cunoscut ca locul unde au fost ascunse cărțile filozofice ale lui Aristotel și Theophrastus. Biblioteca a fost lăsată acolo în anul 342 îCr, când **Aristotel** a fost nevoit să plece în grabă, din cauza pericolului Persan, ducându-se în Macedonia la regele **Pilip II**. Acolo va înființa ‘**Liceum**’, unde va fi educat tânărul **Alexandru** și generalii lui de mai târziu. Cartile au fost recuperate de Sulla (cca. 86 BC), în timpul războaielor cu Mitridade al VI-lea și duse la Roma. [Strabon, *Geography* 13.1.54]

Etimologia cuvântului **Schepsis** nu este indicată în Dicționarul Explicativ, și aparent este folosit numai în România, cu sensul din dicționar, **ajuns la noi mai târziu, posibil cu legiunile romane**. Recuperarea cărților lui Aristotel a fost de foarte mare importanță, atunci când toate marile biblioteci ale lumii antice, Pergamum, Alexandria colectau cărți. Interesant este și că un nume propriu, **Skepsis** este astăzi în limbajul nostru o expresie comună, pentru ce a reprezentat acum peste 2000 de ani găsirea unor lucrări filozofice deosebite, ascunse și apoi redată pentru folosință umanității!

 Moneda a Orasului Skepsis cu Pegasus pe avers și marcat ΣΚΑΨΙΟΝ datată cca.450 îCr.	 Moneda a Orasului Skepsis cu Pegasus pe avers și marcată ΣΚ datată cca.450 îCr	 Pontos Amisos, Bronz MITHRADATES VI, regele Pontului 134-63 BC, ca tânărul PERSEUS -cornucopia între pileus Dioscurilor / Rev: AMISOY;
--	---	--

(7) Auzeam adesea acest cuvint folosit de inginerii Institutului de Cercetari pe terenul căruia am copilărit si unde tatăl meu lucra ca mecanic. Institutul de Cercetari penrtu Mecanizarea Agriculturii (ICMA), Bucuresti, Băneasa făcea atunci cercetări si a contribuit la proiectarea de masini agricole românești moderne: motoare de tractor, combine agricole, prese de paie.

coios, coaie, coleus (latin): adj./substantiv, organe genitale. Coix barbata, planta

Cuvânt în dictionarul român, menționat cu origine din limba latină! In mitologia greacă **KOIOS**, (Coeus) a fost unul din bătrânii Titani, copii lui **Uranus**, (**Cer**) si **Gaia** (**pământ**), numit si **Polus**

[Hesiod, sec. 8 BC.] / [Hyginus 64 BC- AD 17, Fabule, 140].

	<u>Coix barbata: Curios nume de plantă cu origine din limba greacă, venit, posibil, din limba tracă!</u> Cea mai cunoscută specie este <i>Coix lacryma-jobi</i>, Job's tears. O varietate este cultivată în multe regiuni calde ca o sursă de mâncare , pentru medicină si ornamentatie. Numele generic este din Greaca antică, κόϊξ (<i>koix</i>).
--	--

[130] "Fără nici-un act dulce de dragoste **Ea** (n.b.-Gaia) a produs marea largă, **Pontos**, cu valurile furioase si după asta cu **Uranus**, i-a făcut lui adâncul, involburatul **Okeanos** (curentul) râul ocean; si **Koios**, **Krios**, **Hyperion**, **Iapetos**, si **Theia** de asemenea, **Rhea** si **Themis**, **Menonsyne** si **Phoibe** cu coroana de aur, si iubitoarea **Thetis**..."[Hesiod, *Theogonia*]

Coios este cunoscut ca fiind tatăl **Letonei** [Imnuri Homerice, Imnul al 3-lea, a lui Apollo, Oxford press New York, 2001], născută în **Delta Istrului** si care, se spune, era mama fraților divini Arthemis si Apollo,. [Hecateus din Milet]. Hesiod spune cum "**Coios**" si fratele sau "**Cronos**" (**Timpul**) au conspirat împotriva tatălui lor, din cauza unei intrigi în familie. **Uranus** a fost imobilizat, în timp ce **Cronus** i-a tăiat genitalele cu o seceră si le-a aruncat în mare. De acolo, legenda merge cum, **Aphrodita** (**Venus** la romani) s-a născut din spuma mării, in insula **Cipru** si ajutată de Muze. [Hesiod, *Theogonia*]

Cunoscută ca zeiță a frumuseții, ea a făcut în timp pereche cu zeii **Hephaistos** (**Vulcan**), **Ares** zeul războiului, cu muritorul **Anchorse**, devenind astfel mama lui **Paris din Troia**. Toate aceste personaje mitologice fiind, după cum se stie, de origine **Tracică**. In piesa **Alcestis**, a lui **Euripides** (cca 438 BC) se menționează cum un alt nume a lui **Ares** era **Trax**, patronul **Traciei**. Scutul lui de aur era păstrat in **Biston**.

 Aphrodita (cu caciulă frigiană, de obicei tracică/dacică) și Ares la un banchet al Zeilor în Olimp. Tarquinia, Etruria: Attic ceramică roșie: Kylix, pictor: atribuit lui Olto. [Wikipedia]	 Basorelief, cu Paris purtând căciulă frigiană, de la vila împăratului Adrian [Wikipedia]	 Monedă emisă în Cipru, cca. 246 BC de Ptolomeu III, Capul lui Zeus, pe revers Aphrodita.
 Moneda din bronz, Metropolis, Ionia, Sec I îCr., cu capul Zeului Ares, pe rev: Cap de zimbbru.	 Sestertius, bătut în Roma, capul împăratului roman MAXIMINUS I, TRAX, 236- 238 îCr, pe rev: PAX-AVGSTI S-C. El a fost la origine trac, născut în Moesia, Dacia de la sud de Dunare.² [Herodian, 7:1:1-2]	Acesta este 'omphalos' -buricul pământului - care a fost găsit la Delphi în sanctuarul lui Apollo, unde preoteasa Pythia, stătea pe tripod înhalând gazele 'inspiratoare' de la carcasa Pythonului.

(2) În antichitate Dacii locuiau pe ambele maluri ale Dunării și vorbeau aceeași limbă. [Menander, Strabon].

Legenda arată deci, cum acest "**Coios**" are o legătură directă cu organele genitale, neexistând însă în literatura clasică, și nici în dicționare, o explicație în acest sens!

Aparent, numai la Români există acest cuvânt, însemnând- exact organe genitale, masculine! Aceasta poate fi o indicație că ar fi un cuvânt de origine tracică! În plus ne dă o posibilă origine preistorică, mult mai veche, a miturilor Titanilor și ar arăta vechimea unor cuvinte românești;

..și ca o întărire a celor de mai sus un alt mit al lui **Hesiod** spune cum **Cronos își devora 'băieții' (pruncii)**, fiindu-i frică că aceștia ar fi putut să-i submineze poziția. Când zeita **Rhea**, consoarta lui, l-a născut pe **Zeus**, părinții lui **Cronos - Titanii Uranus și Gaea**- au înlocuit '**băiatul**' cu o piatră pe care **Cronos** a îngurgitat-o. Piatra a fost numită '**Baetyl(os)**'³ și, recuperată, a fost dusă la Oracolul din **Delphi** ca pe a doua piatră sacră, pe lângă **Omphalos** sau '**buricul pământului**' [Pausanias 10.24]. **Aici este de interes, cum cuvântul 'băiatul,'** care se aseamănă fonetic și semantic cu '**Baetyl(os)**' din mitologia hellenă, este astăzi un cuvânt numai în dicționarul românilor, având același înțeles.

Hestia a fost primul copil născut al cuplului Cronos/ Rhea și 'desigur', conform legendei, îngurgitată de **Cronos**, este salvată de fratele său mai mic **Zeus** și ajunge singura Zeita născută din Titani să fie admisă printre din cei 12 Zei Olimpicieni. Ca și Athena și Artemis, ea rămâne o Zeiță eternă virgină, atributul ei principal fiind focul etern, dar rămâne mai puțin importantă în Pantheonul Grecesc. **Zeita Vesta a fost**

echivalentul ei Roman. Ca Zeită a focului sacru locul ei public era în "*prytaneum*", clădirea oficială în Olimp. Când o nouă colonie era stabilită, o flacăra de la Srina Hestiei era purtată la noua așezare.

(3) Pare a fi o confuzie antică; numele 'Baetyl' a fost dat pietrei sacre, simplu, de la cuvântul 'BAIATUL' (the boy), referindu-se la infantul Zeus, evident, cuvânt tracic din substrat I E, (Baytam), în Sanscrita Vedica si existent astăzi numai în limba română! Este, de fapt, helenizarea cuvintului tracic 'baetul', la care s-a adăugat sufixul 'os'. (n.b. litera 'y' în limba greacă este 'u'). Aceasta poate fi o altă dovadă a originii tracice a miturilor zeilor Titanici.

Sulla, substantiv comun, poreclă romană. (scula de găurit, organ masculin)

Sculă de găurit / De la numele **Lucius Cornelius Sulla** (b.138- d.78 BC), un mare general roman, numit dictator, cunoscut în istorie prin strategia lui militară, valabilă și astăzi, de a stăpune prin forță concentrată mijlocul liniilor inamice, și a le înconjura astfel pe flancuri. Este cunoscut și ca afemeiat.

Plutarch sugerează cum numele lui ar fi fost o poreclă! Pe epitaful lui era scris: "*Nu există prieten care vreodată m-a servit, și nici dusman care vreodată mi-a făcut rău, și care să nu fi fost răsplătit din plin*". [Plutarh, Cartea "Vieți paralele", Viața lui Sulla]. Mai târziu, mulți au înțeles greșit acest epitaf!

Sulla spunea, despre tânărul **Caesar**, cum... "*în el zace o sută de Marius*", rivalul lui politic. Când Sulla, la cea de a doua încercare a fost votat Pretor, cumpărând practic senatorii, l-a amenințat pe tânărul Caesar (d. 44 BC), spunând - "*...voi avea eu grije de tine!*". Caesar a răspuns la această amenințare - "*ce ai tu cu Prefectura, doar stii cum ai obținut scaunul ăsta?*".

Caesar, venind dintr-o familie cu vederi politice opuse ale lui Sulla, va trebui să plece din Roma ajutat de mătușa lui Vestală, ca să scape cu viață. Această replică a lui Caesar este la originea zicalei populare - "*Ce are Sulla cu Prefectura?*", ajunsă la noi, probabil, cu legiunile militare romane.

 Monedă republicană de AR, cu capul Romei, pe revers: SULLA încoronat pe quadriga de către Victoria.	 JULIUS CAEZAR, Imperator și Dictator, născut Julie 100 BC- Asasinat 15 March 44 BC, S Denar de Argint, SRCV I 1405, RSC I 14, Crawford 468/2, Sydenham 1015, BMCRR Spain 86. Obs: Capul încoronat al lui Venus, un sceptru și Cupid pe umăr, lituus în față/ Rev: doi captivi (male and female) la baza trofeului Gallic, CAESAR în ex	 Monedă republicană de AR, capul Romei, cca. 101 îCr., pe revers: MARIUS, ales de șapte ori consul, în quadrigă victorios peste Cimbri și Teutoni.
---	--	---

picioar, picioare, substantiv. Ter-psicore, Musa dansului

Cuvânt origine tracică, astăzi numai în limba română, vine de la Terpsichore (ter-psichore), Muza Dansului! (Maistră a picioarelor). Se pare că nu întâmplător Herodot în 'Istoriile' sale, deschide cartea a 5-a, intitulată '**Terpsichore**', cu descrierea **Tracilor** și a obiceiurilor lor.

Cele nouă (9) muze din mitologia greacă, este știut, se credea că aveau origine tracică, initial fiind zeitati ale muzicii și dansului. Cuvântul "**Museion**" - casa muzelor este și el de origine obscură, pre-greacă, adică **tracică** (Dictionar vechi Britanic). **Orpheus** este de obicei numit fiul **Calliopei** și uneori fiul **Polimniei**. **Terpsichore**, se zice, era mama regelui trac **Rhesus** din **Aeneia** făcut cu **Strimon** tată, și nume de râu în **Tracia**. [*Hipponax, nascut 540 îCr. Fragmente 66-68*]. **Rhesus** vine mai târziu în ajutorul **Troienilor** din cauza războaielor cu **Sciții**, și este descris de **Homer** ca având scutul și harnasamentele cailor lui 'albi' făcute din aur.

Pindar, se întreaba: "*în ce alt loc Gratiile lui Dionise mai strălucesc (dansând) în ritmul (dithyramb) timpanelor de bou? Cine altul conduce caleasca cailor, sau cine pune socluri pentru vulturul dublu, Lordul păsărilor, în templele lui Zeus? Printre voi, Muselor, fiinte dulci, printre voi este și Ares,⁴ flori în săgetile de teroare ale tânărului vostru.*" [Oda Olipian 13]

(4) **Ares**, conform legendelor, era zeul trac al războiului, tara lui fiind după ce treceai de "**Cyanean rocks**" -adică "stâncile miscătoare" și de **Salmydessus**, unde domnea regele mitologic trac **Phineus**, orbit de sotia lui **Cleopatra**, fica vântului **Boristene**, și totdeauna terorizat de **Harpies**, care-i furau mereu mâncarea, "ca niste harpagoane"! [Sophocle, Antigone]; [Apollonius Rodius, Argonautica]

Mai jos monedele republicane de argint (9), emise în cca. 66 îCr. în **Roma de Poponi Musa**, având toate pe față capul lui **Apollo Mussagete** și pe revers reprezentând cele nouă (9) muze:

 Odysseus și Diomedes furând caii 'albi' ai lui Rhesus, și ucigându-l: ceramică roșie, semnată de pictorul Lycurgus, cca. 360 îCr., Naples. (Wikipedia)	 Terpsichore, muza dansului 	 Melpomene, muza tragediei
---	--	---

 Thalia, muza comediei 	 Urania, muza Astronomiei 	 Caliope, muza poeziei epice
 Euterpe, muz a poeziei lirice 	 Clio, muza istoriei 	 Polimnia, muza retoricii.
 Erato, muza poeziei erotice si mimica 	 Regele trac Phineus si Harpies, vas rosu athenian, hydria	 IONIA. Metropolis. Ae (1st century BC). Obv: Helmeted head of ARES right. Rev: ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΩΝ. Si un tunet, fulger înaripat. SNG Copenhagen 903; BMC 1; SNG von Aulock

Referitor la originea muzelor, dăm mai jos părerea lui **Jacob Abbot**, scriitor American [“Cyrus the Great and Alexander the Great”, publicată in 1880 in New York]:

*“Muzele veneau, credeau anticiei, din **Tracia**, din nord, si au mers la început la Jupiter (n.b. Zeus), în Muntele Olimp, care le-a făcut zeite. După aceea ele au mers spre Sud, si s-au răspândit peste tot in Grecia, făcând până la urmă rezidenta lor pe **Muntele Parnassus**, pe care îl găsești pe hartă la nordul Golfului Corint si în Vestul Beotiei. Ele erau celebrate peste tot in Grecia si Italia ca zeitati ale Muzicii si Dansului. Mai târziu, stiinte si arte particulare le-au fost asociate, nefiind nici o mentiune de acest fel în timpurile vechi.”*

antagonist, care se opune, adj.

Vine de la numele ANTIGONUS, satrap al Frigiei (320 –301 ICr.), fost general a lui ALEXANDRU CEL MARE, care, în 306 BC, după lichidarea liniei dinastice regale a Macedoniei, se declară Basileus **și intră în opoziție** cu ceilalți generali PTOLOMEU, LYSIMACH, CASSANDRU și SELEUCUS, care se declară imediat și ei regi. **ANTIGONUS începe un război împotriva celor patru**, în principal din cauza disputelor teritoriale și moare în bătălia de la **Ipsus** în 301 BC. (Mai jos monedele bătute de Antigonus i / Ptolomeu i / Lysimach/ Casandru/ Seleucus i.

 Regatul Macedonia, ANTIGONOS I Monophthalmos, Strategul Asiei, 320 - 301 BC, Drachma AR, 19mm, 4.1 grams. Capul lui Hercule/ Rev Zeus pe tron.	 Rege Egypt. PTOLEMY I Soter, ca satrap, 323-305 BC. AR Tetradrachma de AR. 29 mm, 15.3 gm. In the name of Alexander III of Macedon. Alexandria, Egypt	 Regatul Tracian. LYSIMACHOS. 305-281 BC. AR Drachm de AG (4.19 gm, 18mm). Batul Kolophon in 299/8-297/6 BC. Obv: Head of Herakles / Rev.: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΛΥΣΙΜΑΧΟΥ, Zeus
 KINGS OF MACEDON - KASSANDER (305-297 BC)- Capul lui Apollo / - Tripod, 19 mm; 6,3 gm	 Regi SELEUKID, SYRIA, SELEUKOS I Nikator. 312-281 BC. Tetradrachma de AR. Seleukeia pe Tigrus mint I. Batut circa 300-281 BC Head of Hercule/ Zeus Aëtophoros pe tron	 Regatul Macedonia, Philip III and Alexander IV, 323 - 317 B.C. Urmasii lui ALEXANDRU CEL MARE. Drachma AR, Price 1768, Müller Alexander 240, VF, 4.172g, 17.7mm, 00, Kolophon mint, Herakle / reverse Zeus, ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

meandre, substantiv. Expresie populară “Nu stau după meandrele tale”

Printre multe alte (*inter alia*) înțelesuri, cuvântul se folosește la noi în limba populară arhaică și ca **“instabilitate de comportament”**. Vine de la “Meander” numele antic al râului astăzi Kucuk Meanderes, Phrigia, Asia Mică, care serpuiește cu bucle accentuate, înainte să se verse în Marea Egee. De observat, mai jos, “simbolul meander” pe monedă, între două căciuli frigiene/ dacice, pe moneda din Apamea, Frigia, cca 130- 48 iCr. Cumva, acest cuvânt a ajuns în limba noastră cu sensul de alternanță / instabilitate – meandrele vieții.

a hărăzi, hărăzit: verb/ adj., a stabili un destin divin. Sinonim: predestinat

Cuvint arhaic in dictionarul nostru, folosit in satele românesti cu înțelesul de “o hotărâre divină” / “a stabili dinainte soarta cuiva”. Este menționat având origine din limba slavă veche <harizati>!?

Dar în mitologia greacă sint cunoscute povestile cu excesele de gelozie ale **Herei**, prima femeie căsătorită din lume, consoarta lui **Zeus**. **Astfel Hera o pedepseste (blesteamă) pe Leto, însărcinată fiind de Zeus**, cu frații divini **Apollo/ Arthemis (Diana/ Ziana)**, ca să nu- si găsească un loc în lume, unde să-i nască.

“A hărăzi” este un alt cuvânt în limba noastră folosit în satele românesti posibil cu origine din mitologia Greacă! Oare acțiunile deviante ale Herei, mai târziu în perioada creștinismului, nu erau considerate “herezii”?

In altă poveste, Zeus o avea favorită pe o prințesă argivă, fată în casă, pe nume <Io>. [Aeschylus, *Prometheus Bound*, 590]; [Herodotus, *Histories*, 1.1]; [Ovid, *Metamorphoses*, 1.583]. **Hera, geloasă, o “hărăzește” pe “Io”, transformată deja într-o văcută, să plece în lume și să nu-si mai găsească locul!** Așa ajunge văcuța “Io” de pe pământ **Dorian** în **Tesalia**, trece în **Tracia** unde acolo în locuri sălbatice îl găsește pe “**Prometeu înălțuit**” de o stâncă pe înălțimile (**Caucasus**) înzăpezite **ale muntelui Getiei!** **Titanul Prometeu**, fiul lui Iapet și Clymene, o fiică a Oceanului!, a fost pedepsit de **Zeus** pentru că a dat focul muritorilor și a fost înălțuit cu lanțuri făcute de **Hephaistos (Vulcan!)**, pe stâncile dezolate, unde spune legenda, “vulturii zburau și îi mâncau ficatii” ⁵

(5) Aceasta expresie “mi-ai mâncat ficatii” există în limbajul popular al satelor Românesti, însemnând – “a face unei personae zile grele”. Oare această expresie mai există și în alte limbi?

In continuare, **Prometeu**, lamentându-se, îi vorbește **văcuței “Io”** despre soarta ei, și cum Hera ar fi “hărăzit-o” să umble prin lume, pe pământul Amazoanelor, Thermodon (probabil, are sens, anticul “**Therma**” din **Tracia**); și cum va trece în **Asia**, într-un loc care-i va purta numele (**Bizant**) și de acolo va ajunge în Egipt. **Polybius** menționează acest loc numit **Bous** în apropiere de **Bizant**, pe unde a trecut **văcuța <Io> în Asia**. [“*Istoriile*”, 4.43]. De observant mai jos o monedă din **Bizant** cu simbol - o vacută pe un Delfin - aluzie la aceasta legendă.

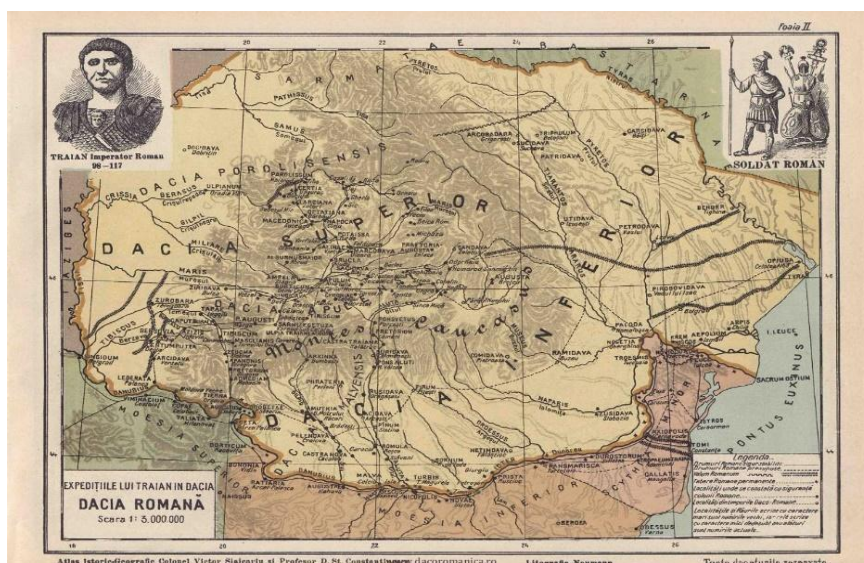
 Moneda de argint din Insula Tenedos, Marea Traciei, cca. 550 îCr. cu Hera și Zeus. Cap Janiform, bărbat stînga, femeie dreapta. Revers: Topor dublu în Square. REF: Mc Clean 7868.	 Monedă de argint Siglos din Tracia, Bizant 340 îCr. Pe avers: Văcuța ‘Io’ pe un Delfin.	 Frescă din Pompei, reprezentând pe ‘Io’ având coarne bovine, sub privirea gardianului Argos, din ordinul Herei. [Wikipedia].
---	---	---

Epigramistul Marțial⁶ (cca. AD 38 – 102) arată locul unde Prometeu ar fi fost înălțuit, în Muntii Geției, adică Carpații.

Martial corectează astfel o eroare făcută încă din antichitate si care persistă si astazi! (vezi harta Daciei de mai jos, in care Carpații sunt notați, Caucazus: [Wikipedia].

MARTIAL BOOK 9 XLV. Către MARCELLINUS. (Un soldat gata sa plece cu armata lui Domițian, în Dacia.).

"Acum Marcelinus când esti gata să pleci, ca soldat, către ținuturile nordice, să înfrunți grelele constelații ale cerului Getic: acolo stâncile lui Prometeu si Muntii din poveste, unde acum tu trebuie să te duci, vor fi aproape de ochii tăi! Când te vei urca pe stânci, vei înțelege greaua acuzatie a bătrânului Prometeu, si vei spune: El a fost mult mai puternic decât Ei. Si tu poate vei mai adăuga: El care a putut să suporte asemenea suferinte, a fost in stare să modeleze rasa muritorilor." [Martial, Epigrams. Book 9. 45, Bohn's Classical Library (1897)].

(6) Marțial, epigramist, a fost poetul de curte si prieten al împăratului Domițian, pe care-l numea -"Hiperboreus triumphus", după războiul, „nu atât de triumfant”, cu Dacii.

Alte traduceri ale lui Martial, mai recente, sunt incorecte, identificând locul înălțuirii lui **Prometeu în Muntii Caucaz în Asia Mică**. Si astăzi adunările, de exemplu în **Davos**, sunt numite '**Caucaus**', adică ținute "**la înălțime**"!

Ian Ruffell, lector în **Classici de la Universitatea din Glasgow**, menționează si el această eroare antică, în analiza făcută în cartea sa "Companions to Greek and Roman Tragedy – Aeschylus: Prometeu Bound", si scrie următoarele:

"Localizarea stâncii lui Prometheus' este foarte vagă, o parte îndepărtată în Scythia, o locație care poate fi oriunde în nord și în estul Traciei, ori în stepa Eurasiei, dar mai specific în partea între Dunare și Don. Posibilitatea ca muntii să fie în stepă este mică; dar pentru că 'IO' (n.b. vâcuta) va călători spre est printre Sciti, cel mai bine este să ne imaginăm că Prometheus era înălțuit pe un versant al Carpatilor. Este clar, el nu era înălțuit în Caucaz, o gresală din antichitate, menționată în Viata lui Aeschylus"

Din cauza acestei confuzii antice, pornind de la stânca lui Prometheus înălțuit, apar la diferiți autori antici două rute descrise pentru traseul vacutei **Io**, scrie Ruffell; o rută în nord dealungul Oceanului (!) și o rută spre sud dealungul Marii Negre. Pe ruta din nord **Io** intră în Asia spre Munții Caucaz prin **Cimerian BOSPORUS** (Strâmtoarea Kerçi) care leagă Marea Neagră de Maeotian Lake (Marea de Azov). Dar în acest timp ea a fost în contact cu Prometheus înălțuit în Europa în Tracia! Pe ruta de sud ea trece din Europa în Asia prin **Thracian BOSPORUS** (Strâmtoarea Bosfor), vedem aici o altă etiologie și, se încearcă să se reconcilieze cele două variante, explicând existența Amazoanelor în ținutul Chalybilor⁷ prin migrația lor la sud de Marea Neagră, la râul Termodon.

(7) Strabon vede și el o confuzie, și spune: "Demetrius Scepsianul are dubii în alterarea numelui de la *Alybes* la *Chalybes*, neînțelegând ce va urma, în particular, de ce poetul numește *Chalybes Alizoni*.....Unele personaje alterează cuvântul la *Alazones*, altele la *Amazoane* și *Alybes* la *Alope*, numind *Scythii* de peste *Boristene* *Alazones* și *Callipidae* și alte nume, despre care *Hellanicus*, *Herodotus* și *Eudoxus* absurd au vorbit; *Unii spun că Amazoanele erau situate între Mysia, Caria și Lidia, lângă CYME*". [Strabon, *Geografia*, Cartea xii, 3.20/21]. Acesta se pare să fi fost motivul pentru care locuitorii din Kyme în antichitate erau subiecți ai unor glume denigratoare, conform Strabon.

 EOLIS, KYME AR HEMIOL / HORSE / FLOWER Attribution: SNG Cop. 34 Date: 4th Century BC Obverse: Partea din fata a unui cal. Revers: Floare cu 8 petale. Dia: 7.85 mm. Greutate: 0.28 grame. A nice example of this interesting type.	NOTE: Locuitorii din Kyme, un oraș de coastă în Asia Mică, erau subiecți a unor glume în Philogelos, chiar mai mult decât oamenii din Abdera. Strabon, la începutul secolului AD 1, face remarci despre stupiditatea Kymeanelor. Philogelos (iubitul risului) este o colecție de cca. 265 de glume care apare în Sec 4 sau 5 AD. Unele manuscrise dau numele compilatorilor ca necunoscuți Hierocles și Philagrios. Alte manuscrise exclud un nume, sau pe amândouă. Referirea lui Strabon la stupiditatea oamenilor poate fi în legătură cu pretenția locuitorilor din Kyme ca fiind urmași ai Amazoanelor.⁷ [The Book of the Oldest Jokes" translated from ancient Greek by Dan Crompton, 2011]
---	---

	AEOLIS, KYME AE 17 " Forepart of horse & Urn" VF. Obverse: Head of AMAZON KYME. Reverse: APISTOMAXOS. Below forepart of horse right, urn with handle behind. Mint 3rd Century BC. References: BMC 54, SNG Cop 88. Size /Weight: 17mm, AE Bronze, 3.00g. Great detail and well centered!	Notable queens of the Amazons are PENTHESILEA, who participated in the Trojan War, and her sister HIPPOLYTA (Ἰππολύτη) whose magical girdle, given to her by her father ARES, was the object of one of the labours of Hercules. In classical Greek mythology Ares was the Thracian God of War.
---	--	---

Amazonomachy battle between Greeks and Amazons, relief of a sarcophagus – c. 180 BCE, found in Thessaloniki, 1836, now in the Louvre, Department of Greek Antiquities

THALESTRIS, Queen of the Amazons, visits ALEXANDER (1696)

Aparent, varianta originală a lui Hesiod, are sens, să fi fost pe ruta de sud a Pontului Euxin cu Prometeu înlanțuit în muntii Getici, Carpatii. Din cauza confuziei altor autori de mai târziu, avem în antichitate două strâmtori la Pontul Euxin numite BOS-PORUS (Strâmtoarea- Boului),- adică a vacutei 'lo', una 'Cimeriană' și a doua 'Tracică'.

preferate, adj. perpheres

Obținut prin anagramarea cuvântului trac, arhaic "Perpherees". În antichitate, fete tinere, virgine, "preferate", erau alese să facă pelerinaj anual la srina lui **Apollo/ Arthemis din Delos**, locul lor de naștere, și să le aducă ofrande, daruri (spice de grâu). "Din țara Hiperboreilor darurile erau pasate Scitilor, și de acolo vecinilor până ajungeau la Dodonieni... Tenieni, și care, în final, le duceau în insula Delos. **Cele care erau trimise din diferite state Hellene se numeau 'Theori', cele care veneau de la Hiperborei se numeau 'Perpherees'.** ...Eu din câte știu, asta o făceau femeile din **Tracia și Peonia**, care aduceau ofrande divinei **Athemis**." [History of Herodotus Book iv, 33, Rowlinson 1875, Vol III, page 28.]

Legenda spune cum Leto, mama fraților divini, a fost născută într-o insulă de la gurile Istrului. (n.b. posibil în Grindul Letea, după nume, atunci insulă!). Diodorus Siculus, citindu-l pe Hecateus din Milet cca. 550 – c. 476 BC, și alți autori ai antichității. [Pausanias, Descriptio Graeciae, I. 18. 5]; [Aristoteles, Hist. Anim. VI. 35].

De menționat cum în Oda lui Pindar [Pythian iv, 324, p 234, col 2, line 4] se înțelege cum Hellenii **considerau Tracii fiind Boreani**, iar **Constantin Porphyrogenitus**, împărat al Imperiului Bizantin, între 913 și AD 959, apare să confirme acest lucru, când spune cum- "**sunt multe nații importante până la Dunare, în țara Hiperboreilor.**"

Mai jos monedă din Istria, sec 4 îCr. cu frații divini **Apollo/ Artemis**, copii **Letonei**. și alături vederea insulei **Delos (Deal!?)**, din marea Traciei (Egee), unde spune **Catullus (Catelusi)**, (c.84 – c. 54 BC.) " ...Copilul Letonei, născut/ Al înaltului Jove / Te-a purtat sub pomul de măsline / În Delos".

<u>Apollo/ Artemis</u> 	MOESIA. Istros. Drachma (Secolul 4, BC). Obv: Cap de femeie/ cap de bărbat în deapra inversat. Revers: ΙΣΤΡΗ. Vultur cu un dolphin în gheare; monograma sub vultur. SNG BM Black Sea 246. Condition: Foarte buna. Greutate: 5.71 g. Diametru: 17 mm.	 Insula Delos
--	--	---

Numele antic al insulei pare a veni de la cuvintul 'Deal', deci un cuvint tracic în dicționarul român si care, aparent, nu există în nici o altă limbă. Acest lucru este confirmat în urmatorul pasaj din Virgil:

*"Sunt memorii pretioase despre două locuri faimoase ale antichității preistorice. Unul este despre < **Un deal (n.b.Hill) departe spre răsărit**, unde era un loc sfânt>, insula sfântă **Delos**; si altul in memoria istoriei este despre un loc departe, la apus, numit "**locul ascuns**" - **Italia or Latium - regiune unde triburile Pelasge au migrat** în multe secole de calamități politice". [Virgil, Aen.VIII.322-323]. Alte nume Hellenice ale insulei **Delos**, in diferite timpuri, au fost: **Ortygia, Histeria, Mount Cynthos**.*

talaz, taluz, substantive: talazul (valul) mării, taluz(val) de pământ.

Cuvinte clar de origine Tracică fiind si astăzi folosite în limba Română. Etimologia nu poate fi de origine turcă, cum este gresit indicat in dicționare, fiind cu origine arhaică! Când turcii au invadat zona în sec. 11 dCr, Asia Mică era plină, printre altele, de populație Tracă si Greacă.

Era prin anul 400 îCr, când aproape 10000 de mercenarii greci si traci a lui Xenophon, retrăgindu-se în mare dificultate din Persia, hărțuiți fiind de către inamic, înfometăți si înghețați, ajungând la Pontul Euxin, au strigat într-o mare euforie- 'Thalassa'!, 'Thalassa'! [Xenophon, Anabasis, Cartea 4, Cap.7. Traducere de Maria Marinescu Himu, Ed. Stințifică, Buc, 1964].

In mitologia Greacă, **Thalassa (Θάλασσα, "mare")** este o zeiță primordială marină, având rădăcinile de la un cuvint pre-grec. [Evelyn-White, Hugh G. Ed. 1914]. Diodorus Siculus [Cartea 5. 55.1] spune cum Pontos zeul Primordial (**Protogenoi**) a făcut cu zeița mării Thalassa cele nouă (9) Telechine (Teleostei), viața marine, pesti. Corespondentul ei grecesc fiind zeița titan **Thetis, mama lui Achile**. (Moneda de mai jos, Sec 3 BC. cu capul lui Achile si pe revers, Thetis călărind pe Hipocamp, purtând faimosul scut a lui Achile).

soartă, sorti, soarte: substantive

Cuvânt în dicționarul românesc indicat cu origine din limba Latină, de la ‘**sors, sortis**’.

Moneda republicană de mai jos bătută în 69 BC este a orsului antic-‘**Praeneste**’, datat după mormintele găsite acolo, încă din sec. 8-7 BC. Pe față, se crede, este capul zeiței **Fortuna**, iar pe revers este simbolizat **celebrul oracol arhaic** din acest oraș cunoscut cu numele “**Sortes Praenestinae**”, un oracol situat în “antichitatea clasicilor latini” pe dealul din localitate.

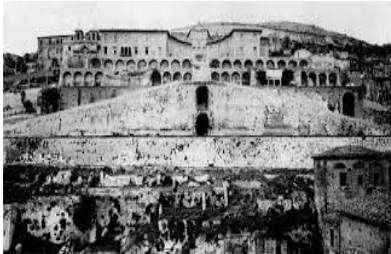
Locuitorii, la origine oieri, erau unii din cei mai vechi din **Latium**, pentru care orașul s-a numit, mai târziu, **Palestrina**¹, **Pales** fiind zeița protectoare ale oilor și ciobanilor, după Varro [*De Lingua Latină, cartea 5.74*]. Acolo s-au găsit epigrafe pe bijuterii considerate cele mai vechi exemple de scriere în latină arhaică, **Lingua Prisca**, vorbită în Latium încă dinaintea întemeierii Romei.

(1) Strina în limba Latină este locul în care se întâmplă ceva, exemplu stână.

 Fortuna / SORS - the God of Luck. (19mm, 3.74 gm) Rome, 69 B.C. Very Rare. Female bust (Fortuna?) M. PLAETORI CEST. S. C., half-length figure of boy- Sors, tinind o tableta inscrișă SORS. Ref: RSC Plaetoria 10; B.M.C. 3525-32; Syd. 801; Craw. 405/2, Sear 341.	 Dealul din localitatea Praeneste. În religia atică, Parilia era un festival rural anual în 21 April, al ciobanilor și turmelor de oi când se nășteu mieii. Sărbătoarea era patronată de zeița PALES. [<i>The Cambridge Ancient History 2nd Ed. Vol. X.</i>]	 Festival of Pales by Joseph-Benoît Suvée, 1783. [Wikipedia]
---	--	---

Praeneste, original, a fost o așezare **Pelasgică** sub hegemonia **Albei Longa**, dar pretindea origine greacă. Se spunea că a fost construită de **Telegonus**, feciorul lui **Ulise** [*Pliny cel Batrin, in The Natural History 3.9., nota 109*]. În timpul imperiului, climatul răcoros a făcut din Praeneste stațiunea de vară a elitei romane, care și-a constituit acolo vile, și care ridiculiza limba arhaică și manierele grosiere ale locuitorilor nativi [*Horatiu, Ode*].

La baza dealului a fost ridicat după 82 BC templul **Fortuna Primigena (Originală)** în legătură cu oracolul arhaic “**Sortes Praenestinae**”, construit cu o serie de terase, porticuri și scări monumentale [*Roth, Leland M, 1993*]. Construcția, care aminteste de **templul Egiptean al faraoanei Hatshipsut**, a influențat arhitectura urbană, nu numai în Roma republicană, dar a fost precursora stilului imperial, grandios, ce a urmat în Estul Mediteranei, și în alte părți, mai târziu!

 Ruinele Templului <Fortuna Primigena.> [Wikipedia]	 Templul Hatshepsut, Egipt [Wikipedia]	 Sestertius cu chipul împăratului Lucius Verus (161-169 d.Cr.), rev: Zeita Fortuna cu sceptru și cornucopia. De remarcat, zeita Fortuna apare mult mai des pe monedele romane imperiale.
---	--	--

Revenind la monedă, pe revers oracolul este reprezentat de o tabletă inscripșă (**SORS**) și un copil care extragea **tăblițele inscripționate (sors)** dintr-o **urnă cu apă**, făcându-se astfel interpretările pentru **soarta** clienților.

Cuvântul ‘soartă’ există astăzi numai în limba Română și Franceză, interesantă fiind vechimea cuvântului, cu origine în latina arhaică, *Lingua Prisca*! Este posibil ca și numele castelului Peles, care a fost construit la Podul Neagului (mai târziu numit, Sinaia), pe locul “vechii stâne regale”, să vină de la zeita ciobanilor și stânelor, Pales, menționată de Varro la vechii latini! Podul Neagului este și el un nume legat de oierit, vezi Câmpul lui Neag, de la poalele muntelui Retezat.

Sunt și alte locuri având Pales name: un mic râu tributar al Prahovei în Sinaia, sat în Județul Alba, și altul în Satu Mare. Palas este o zonă a orașului Constanța unde este astăzi un institut de Oierit, și probabil în trecut, de mult un târg de oi!

a face, făcut, verb: fecit, în latina clasică. Epigraf pe agra (fibula) din Prenestse.

Această fibulă din aur, descoperită în Prenestse, a fost datată din sec 7 BC. **Ea conține un epigraf cu un text care apare a fi scris în Latina veche (lingua Prisca), de la dreapta la stânga.** Când a fost descoperită în 1886 [*The Archeology of early Rome and Latium, by Ross Holloway, 1994, pag. 161*] a fost acceptată ca având cel mai vechi text cunoscut în Latina Veche. Astăzi se află în Muzeul Preistoric Luigi Pigorini din Roma.

Autenticitatea inscripției de atunci a fost disputată ca fiind un fals. [*Conway, Robert Seymour, 1897 The Italic Dialects: edited with a grammar and glossary I. Cambridge (England): University Press. pp. 311–2.*]. O nouă analiză făcută în 2011 a declarat-o autentică, fără nici un dubiu. [*Maras, Daniele F. Winter, 2012, Etruscan News 14*]. Evidența autenticității fibulei a venit de la o nouă inscripție găsită pe un vas de parfum Etrusc, publicată în 1999 de Massimo Poetto și Giulio Facchetti. Această inscripție conține numele <Numasiana>, confirmând astfel numele <Numasioi>, ca autentic. [Wikipedia]

MAIMO 5: WVE DRE: EK: NM: VSI

Echivalentul în Latina Clasică a sentinței, obținută prin aplicarea diferențelor dintre latina veche și cea clasică, ar fi: **“MANIVS ME FECIT NVMERIO”**. Transcrierea în engleză ar fi: **“MANIOS: MED: FHE: FHAKED: NVMASIOI”**. [Wikipedia]. Tradusă în limba Română: **“MANIOS M-A FACUT PENRTU NUMASIOI”**

(FHAKED= FACUT, foarte aproape fonetic de pronunția în Limba Română)².

(2) Nicolae Densușianu traduce textul înscris pe o piesă din tezaurul Closca cu Pui de Aur din Pietroasa, în vechea latină (prisca), folosindu-se de enigmatică scriere a plutașilor de pe Bistrița, semne rămase prin timp, identice cu cele ale proto-dacilor, ca o mărturie peste veacuri a identității Românilor. Textul tradus pare să fie: **VULCHATIOS O FICET** - tradus - **VELCHANU A FĂCUT** ceea ce sună foarte aproape de limba română, asemănător cu inscripția de pe agrafa din Praenestre !

Exemplu de alfabet în diferite scripte după QUORA [Wikipedia]

Vinca	Etruscan	Arameic	Greek	Cirilic	Etruscan	Latin	Vinca
Α, Α, Δ	A	𐤀	Α	А	1. A	A	Α, Α, Δ
Β, Θ	B	𐤁	Β	Б	2. B	B	Β, Θ
Γ	Γ	𐤂	Γ	Г	3. Γ	Γ	Γ
Δ	Δ	𐤃	Δ	Д	4. Δ	Δ	Δ
Ε	Ε	𐤄	Ε	Е	5. Ε	Ε	Ε
Ζ	Ζ	𐤅	Ζ	З	6. Ζ	Ζ	Ζ
Η	Η	𐤆	Η	И	7. Η	Η	Η
Θ	Θ	𐤇	Θ	Ж	8. Θ	TH, H, DE	Θ
Ι	Ι	𐤈	Ι	И	9. Ι	DH	Ι
Κ	Κ	𐤉	Κ	К	10. Κ	Κ	Κ
Λ	Λ	𐤊	Λ	Л	11. Λ	Λ	Λ
Μ	Μ	𐤋	Μ	М	12. Μ	Μ	Μ
Ν	Ν	𐤌	Ν	Н	13. Ν	Ν	Ν
Ξ	Ξ	𐤍	Ξ	CT, Ш	14. Ξ	ST, ŠT	Ξ
Ο	Ο	𐤎	Ο	О	15. Ο	Ο	Ο
Π	Π	𐤏	Π	П	16. Π	Π	Π
Φ	Φ	𐤐	Φ	ШЧ	17. Φ	ŠC	Φ
Ψ	Ψ	𐤑	Ψ	ΚΥ	18. Ψ	Ψ	Ψ
Ω	Ω	𐤒	Ω	Ρ	19. Ω	R	Ω
Α	Α	𐤓	Α	С	20. Α	S	Α
Β	Β	𐤔	Β	Т	21. Β	T	Β
Γ	Γ	𐤕	Γ	У	22. Γ	U	Γ
Δ	Δ	𐤖	Δ	Х	23. Δ	H	Δ
Ε	Ε	𐤗	Ε	Ф	24. Ε	Č	Ε
Ζ	Ζ	𐤘	Ζ	Ч	25. Ζ	S, K	Ζ
Η	Η	𐤙	Η	Ш	26. Η	F	Η

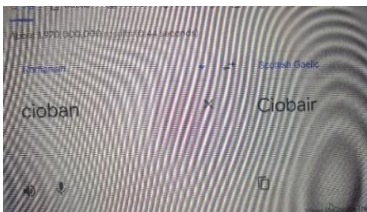
Praenestre, spun istoricii moderni, era atât de Latină cât era și Etruscă. Cuvinte ca: *Apá, Apollo (Aplu), Diana (Ziana), olla(oalá), tatá, soartá, făcut, stână, pales, bărbat, vier, clocina, cocină, cloacă, memorie, veteran, roze, pomona (pomaná), pomi, poame, piuá, infula/ fular, sat(ala)* - apar în vocabularul limbii vorbite de cea mai veche comunitate de oieri care au trăit pe dealul din **Praenestre și în Latium** în “antichitatea” clasicilor latini. Aceste cuvinte le găsim și astăzi în limba satelor românești. La acestea am putea să adăugăm și unele cuvinte menționate de **Varro**, în a sa lucrare “**De lingua Latină**”, ca venite din latină arhaică, sau din limbi străine existente în Mediterana și care deasemeni le găsim astăzi în limba română.

cioban, substantiv: sinonime baci, oier, păstor din latină.

CIOBAN este cuvânt de origine tracă trecut, în dicționar și în unele cărți, gresit de origine turcă.

Nu poate fi așa, ciobănitul fiind o îndeletnicire milenară în Dacia/ Tracia. Existau în Asia Mică, “inter alia”, populații trace, greacă și galică, care au fost asimilate după sec. 11 AD, când triburile turcești au invadat regiunea și de aceea este folosit astăzi și în limba turcă. În Grecia cuvântul există, probabil, de la populația epirotă de ciobani “Macedoneni/Armani, (Ramani)” **din Munții Pindului, Tesalia, pe care Seneca îi numeau Muntii Tracilor.** [Seneca, Hercules Furens 2]

După o simplă căutare pe internet găsim cum acest cuvânt este gasit în Persană veche și mai există și în limba Galică veche Scoțiană, și anume, CIOBAIR. Este știut cum Celții (Galii), o populație migratoare, au fost în Dacia și Tracia, dealungul Istrului înainte de sec. 3 BC, de unde au plecat spre Est și Vest, ajungând în final în insulele Britanice. O ramură estică a ajuns și în Anatolia. Deci în bazinul Istrului exista cuvântul ‘cioban’, cu mult, mult înainte de venirea turcilor în Asia Mică! (q.e.d)

 Detaliul de pe internet, arătând echivalentul “ciobair” în limba galică veche Scoțiană	 Monedă Celtică, cca 200 BC, tip “Kugelwange” din Estul Europei, imitând o monedă a lui Philip II al Macedoniei	 Monedă de AR, cca.230/214 BC, a lui Kavaros, rege al Traciei, ultimul de origine celtică, atestat de Polybius [History, IV.46), după 150 BC].
--	---	---

Paul M Cristea, 2 Oct. 2023/ Revizie: 12 Dec 2023 / 29 Feb 2024/ Junie 24/ Oct. 2024/ Martie 2025